

”YHTEISTYÖLLÄ YHTEISEKSI HYVÄKSI”

**Tapaustutkimus kodin ja koulun yhteistyöstä Ihastjärven
kyläkouluhankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa**

Henriikka Antikainen & Sanna Lappalainen

Kasvatustieteen pro gradu

Kevät 2012

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

Eira Korpinen

Sisällys

1 JOHDANTO.....	6
2 IHASTJÄRVEN KYLÄKOULU.....	9
2.1 Koulun kuvaus.....	9
2.2 Vanhan koulun fyysiset tilat	10
2.3 Koulun henkilökunta.....	11
2.4 Koulun toiminta-ajatus	12
2.5 Kouluhankkeen eteneminen	13
2.6 Uusi koulu	14
3 KYLÄKOULUT SUOMESSA	16
3.1 Määritelmä ja historia	16
3.2 Merkitys ja hyödyt oppilaalle sekä ympäröivälle yhteisölle.....	17
3.3 Tilanne tällä hetkellä	19
3.4 Kehittäminen	20
4 KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ	22
4.1 Yhteistyön määritelmä yleisesti ja tässä tutkimuksessa	22
4.2 Yhteistyön perusta ja edellytykset	24
4.3 Käytetyt ja arvostetut yhteistyömuodot	26
4.4 Vanhempien osallistuminen yhteistyöhön.....	29
4.5 Yhteistyön esteitä ja kehitysehdotuksia.....	30
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	32
5.1. Tutkimuksen eteneminen.....	32
5.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	33
5.3 Tapaustutkimus	35
5.4 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	36
5.5 Aineistonkeruu	37
5.5.1 Haastattelu	37

5.5.2 Kyselylomake	38
5.5.3 Blogi	40
5.6 Aineistojen analyysi	41
6 TUTKIMUSTULOKSET	43
6.1 Kouluhankkeen suunnittelu ja kehittäminen yhteistyössä ympäröivän yhteisön kanssa	43
6.1.1 Koko kylän koulu – kylän toimintakeskus.....	43
6.1.2 Koulun henkilökunnan ajatusten huomioon ottaminen koulun suunnittelussa.....	44
6.1.3 Perheiden ääni kuuluviin	45
6.2. Yhteistyömuotoja	48
6.2.1 Käytetyimpiä yhteistyömuotoja	48
6.2.2 Tärkeimpinä pidettyjä yhteistyömuotoja	49
6.3 Merkityksiä ja kokemuksia kouluhankkeesta	50
6.3.1 Paljon positiivista.....	50
6.3.2 Hankkeen tummempia sävyjä	51
6.3.3 Tulivatko perheiden ajatukset kuulluiksi?	52
6.3.4 Hatunnosto rehtorille	53
7 POHDINTA.....	54
7.1 Tutkimuksen eettiset näkökulmat ja luotettavuus.....	56
LIITTEET.....	64

TIIVISTELMÄ

Antikainen, H. & Lappalainen, S. 2012. ”Yhteistyöllä yhteiseksi hyväksi” Tapaustutkimus kodin ja koulun yhteistyöstä Ihastjärven kyläkouluhankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. 61 sivua.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka Ihastjärven kyläkoulun suunnittelussa ja sen kehittämisessä on otettu huomioon oppilaat, opettajat, vanhemmat sekä kyläläiset. Selvitimme myös missä muodoissa kodin ja koulun yhteistyötä on tehty yleisesti sekä kouluhankkeen yhteydessä. Lisäksi tarkastelimme sitä, kuinka eri osapuolet ovat kouluhankkeen kokeneet. Tutkimuksellamme haluamme korostaa erityisesti sitä, mitä hyvällä yhteistyöllä voidaan saavuttaa yhteiseksi hyväksi, ja kuinka vanhemmat voivat olla koko koulun voimavarana.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tapaustutkimuksena ja sen kohteena oli Ihastjärven kyläkoulu. Aineisto koostui kahdesta haastattelusta: ryhmähaastattelusta, jossa oli koulun koko henkilökunta ja yksilöhaastattelusta, jossa haastattelimme koulun rehtoria. Vanhemmat vastasivat kyselylomakkeeseen kotona. Lomakkeessa kysyttiin vanhempien näkemyksiä kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä sekä meneillään olevasta kyläkouluhankkeesta ja sen yhteydessä käytettyjä yhteistyömuotoja. Kyselylomakkeita lähetettiin kaiken kaikkiaan 33 kappaletta ja niistä palautui 26. Lisäksi olemme tiiviisti lukeneet internetissä päivitettävää koulun omaa blogia, jonne rehtori, vanhemmat ja oppilaat ovat vapaasti saaneet kommentoida näkemyksiään ja esittää kysymyksiä kouluhankkeesta.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat pitävät kodin ja koulun yhteistyötä tärkeänä ja enemmistö vanhemmista oli tyytyväisiä kodin ja koulun välillä tehtävään yhteistyöhön. Ihastjärven kyläkoulua oli tutkimustulostemme mukaan lähdetty rakentamaan koko kyläyhteisön tarpeisiin – kylän toimintakeskukseksi elämänkaariajatuksella. Yhteistyötä hankkeen tiimoilta oli tehty koko kyläyhteisön voimin ja vanhemmat olivat aktiivisesti osallistuneet hankkeeseen eri tavoin. Vanhemmat kertoivat osallistuneensa eri tilaisuuksiin, kuten kylä- ja vanhempainiltoihin, joissa hanketta oli käsitelty. Rehtori oli halunnut alusta saakka kuulla myös vanhempien ja oppilaiden mielteitä ja ottanut ne huomioon hankkeessa. Vanhemmat kokivat saaneensa riittävästi tietoa koskien hanketta. He olivat siihen tyytyväisiä ja valmiita jatkossakin osallistumaan koulun kehittämiseen. Käytetyimpiä yhteistyömuotoja olivat kirjallinen yhteydenpito, puhelut ja viestit.

Avainsanat: kodin ja koulun välinen yhteistyö, yhteistyömuodot, kyläkoulu, Ihastjärvi, suunnittelu ja kehittäminen.

ESIPUHE

Välillä tuntuu siltä, että vasta äsken astuimme ensimmäisen kerran Seminaarimäen luentosaleihin opintojamme aloittamaan. Aloitimme vuonna 2007 luokanopettajaopintomme Jyväskylän yliopistossa. Nyt tuo matka alkaa olla loppusuoralla. Kiinnostuimme kodin ja koulun yhteistyöstä opintojemme aikana sijaisuuksia tehdessämme. Koimme, että emme olleet saaneet opiskeluaikana tarpeeksi eväitä kodin ja koulun yhteistyön toteuttamiseen. Arvostamme molemmat kyläkoulujen erityislaatuista oppimisympäristöä, joten graduohjaajamme ehdotus tehdä pro gradu tutkimus kyläkouluympäristöstä herätti kiinnostuksemme.

Tämän tutkimuksen keskiössä on kodin ja koulun yhteistyö Ihastjärven uuden kyläkoulun suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi olemme halunneet perehtyä käytettyihin ja arvostettuihin yhteistyömuotoihin kyläkoulun erityislaatuisessa ympäristössä.

Tutkimuksen tekeminen on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Tutkimusprosessin edetessä havaitsimme olevamme tyytyväisiä parityöskentelymuodon valintaan. Meillä oli erilaisia näkökulmia ja kokemuksia yhteistyöstä, joita vertailemalla ja keskustelemalla saimme työhömmö monipuolisuutta ja näkökantoja, joita yksin tehdessä ei olisi pystynyt saavuttamaan.

Haluamme lämpimästi kiittää kaikkia tutkimukseemme osallistuneita Ihastjärven kyläkoulun opettajia ja henkilökuntaa, sekä erityisesti rehtoria Jaana Strandmania; He jaksoivat oman arvokkaan työnsä ohessa ja ehtivät osallistua haastatteluunne, olivat siinä mukana ja antoivat lisävastauksia ja tietoa sitä tarvitessamme. Lisäksi haluamme kiittää kaikkia Ihastjärven koulun oppilaita ja heidän vanhempiaan, jotka vastasivat kyselyymme ja antoivat arvokasta tietoa kouluhankkeesta ja yhteistyöstä perheiden näkökulmasta.

Suuri kiitos kuuluu myös kyläkoulun asiantuntijalle, graduohjaajallemme Eira Korpiselle asiantuntevasta ja taitavasta ohjauksesta työmme eri vaiheissa. Lisäksi haluamme kiittää Elina Törmää arvokkaasta avusta ja palautteesta työmme loppumetreillä. Ilman teitä tämä tutkimus olisi jäänyt tekemättä. Toisiamme tahdomme kiittää varsinkin kärsivällisyydestä tämän tutkimuksen aikana sekä elintärkeästä kannustuksesta tämän projektin sekä koko opiskeluhistoriamme eri vaiheissa.

Huhtikuussa 2012

Henriikka Antikainen & Sanna Lappalainen

1 JOHDANTO

Lumisen metsän keskeltä paljastuu pieni punainen hirsirakennus, jonka seinään nojaa pitkä rivi suksipareja. Pulkat odottavat laskijoita rappusten vieressä ja liukurit naulassa. Paksun lumipeitteen lisäksi pihaa koristavat useat lumiveistokset, jotka ovat ystävänpäivän veistoskilpailun satoa. Ulko-ovella meidät toivotti tervetulleeksi tuoreen kahvin ja pullan herkullinen tuoksu sekä iloinen luokista kantautuva puheensorina. Olimme saapuneet Ihastjärven kyläkoululle.

Tutkimuksessamme tarkastelemme kodin ja koulun yhteistyötä koulun kehittämisen näkökulmasta Ihastjärven kyläkoulussa. Perusopetuslaissa (628/1998) sanotaan, että koulua tulisi kehittää yhteistyössä vanhempien kanssa. Käytännössä koulujen kehittäminen on kuitenkin jäänyt pitkälti koulun henkilökunnan ja päättäjien vastuulle. Kodin ja koulun yhteistyötä on kuinkin arvostettu niin opettajien kuin vanhempien keskuudessa useiden vuosikymmenten ajan (Korpinen ym. 1980a; Siniharju 2003). Kodin ja koulun yhteistyötä pidetään merkittävänä myös yhteiskunnallisella tasolla. Tästä kertovat erilaiset hankkeet yhteistyön edistämiseksi, esimerkiksi MUKAVA (**muistuttaa kasvatus vastuusta**) -hanke.

Työmme avulla pyrimme selvittämään, kuinka koulun suunnittelussa ja kehittämisessä on otettu huomioon oppilaat, opettajat, vanhemmat ja kyläläiset. Lisäksi tarkoituksemme on selvittää, millaisia yhteistyömuotoja koulussa on käytetty sekä miten eri osapuolet ovat kouluhankkeen kokeneet. Tutkimuksemme tiedonantajiksi olemme valinneet Ihastjärven koulun henkilökunnan sekä oppilaiden vanhemmat. Tutkimuksemme tavoitteena on lisätä ymmärrystä kodin ja koulun väliseen tärkeään yhteistyöhön. Toivomme, että tutkimuksemme tuloksia voidaan hyödyntää kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämisessä ja siinä, mitä kyläkoulu pystyy tarjoamaan parhaimmassa tapauksessa koko kyläyhteisölleen. Ennen kaikkea tutkimuksemme haluaa kuitenkin korostaa sitä, kuinka paljon yhteisellä työllä voidaan saavuttaa yhteiseksi hyväksi.

Toinen tämän tutkimuksen kirjoittajista on itse opiskellut vuosiluokat 1-4 kyläkoulun opetuksen piirissä. Kyläkoulu on pieni, mutta sitäkin tiiviimpi yhteisö, jossa jokaisella on oma paikkansa ja tehtävänsä. Kyläkoulunopettaja on oppilailleen paljon läheisempi ja avoimempi henkilö kuin suuren luokan opettaja

– ehkä juuri oppilasmäärän rajallisuuden vuoksi. Kyläkoulussa sai elämänläheistä opetusta, aina mustaherukkamehun valmistuksesta jalkapallokentän rakentamiseen. Koulu sijaitti suuren järven rannalla ja syksyisin otimme uimapuvut kouluun mukaan ja yökoulussa kävimme jopa tuulastamassa. Sitä oli erään oppilaan isä meille opettanut. Koulu lakkautettiin syksyllä 1998 ja 30 oppilasta siirrettiin suureen kirkonkylän kouluun.

Julkisessa keskustelussa niin meillä kuin muuallakin maailmalla puhutaan maaseutujen kyläkoulujen kohtalosta. Keskustelu on kohdistunut nimenomaan kyläkoulujen lakkautusprosesseihin. Kouluverkkojen supistaminen kunnissa ei ole vain viime vuosien ilmiö; pienten syrjäisten koulujen lakkautusaalto alkoi jo 1960-luvulla. Maaseudun osittaisen autioitumisen syynä olivat syntyvyyden vähentyminen sekä kaupungistumisen lisääntyminen. Oppilasmäärien alentuessa kouluja jouduttiin lakkauttamaan huonokuntoisten koulurakennusten sekä oppilaspulan vuoksi. Tämän lisäksi myös yhteiskunnan taloudellisessa kehityksessä tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet nykyään kyläkoulujen katoamiseen. (Kilpeläinen 2010, 15.) Yhteiskunnan jatkuvan muutoksen myötä niin koulu kuin perheetkin muuttuvat, samat toimintatavat eivät enää uusien tarpeiden ja haasteiden edessä valitettavasti päde. Menneinä aikoina kaikki kasvattivat yhtä lailla, kuten eräässä yleisönosastokirjoituksessa kirjoitetaan: *”Vuosikymmeniä sitten lasten kasvatus oli yhteinen asia. Piholla kasvattivat naapurit, kouluissa opettajat ja kotona vanhemmat ja muu suku”*. Kulttuurin muuttuessa myös kasvatus on yhä henkilökohtaisempaa, jokaiselle perheelle annetaan vapaus kasvattaa lapsensa omalla tavallaan tai olla jopa kasvattamatta. (Rajala 2008, 54.) Tästä johtuen kodin ja koulun yhteistyön tutkiminen ja kehittäminen on aina ajankohtaista, mielenkiintoisen näkökulman yhteistyölle puolestaan tuo kyläkoulujen erityislaatuinen ympäristö.

Lapsi elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Vaikka pääasiallinen vastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä on aina vanhemmilla, on koulu kodin ohella lapselle tärkeä kehitysympäristö ja vaikuttaja. Koululla ja kodilla on molemmilla omat, toisiaan täydentävät tehtävänsä lapsen kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa. Parhaimmillaan kodin ja koulun yhteistyö on toisiaan tukevaa kasvatuskumppanuutta, joka hyödyttää kaikkia osapuolia – niin opettajaa, oppilasta kuin vanhempia – ja jossa tuetaan oppilaan ikä- ja kehitysvaiheen kannalta ajankohtaista kasvuprosessia. (Launonen, Pohjola, Holma 2004, 103).

Koska koulu on tärkeä kasvu-ympäristö lapselle, on myös merkitystä sillä, millainen koulu on. Kilpeläisen (2010, 165) väitöstutkimus toteaa kyläkoulujen olevan turvallisia ja ilmapiiriltään epämuodollisia sekä toimivan läheisessä yhteistyössä kotien ja koko ympäröivän kyläyhteisön kanssa. Tämä näyttää tukevan oppilaiden kouluviihtyvyyttä, itsetunnon kehittymistä sekä kokonaisvaltaista kasvua. Kyläkouluja koskevia korkeatasoisia tutkimuksia on kuitenkin Suomessa suhteellisen vähän, toisin kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa maaseudun pienet kyläkoulut yhdysluokkineen ovat olleet tutkimus- ja kehittämiskohteina runsaasti. Suomalaiselle kyläkoulututkimukselle näyttäisi siis olevan tarvetta. Merkittävimmät tutkimukset ovat mm. professori Esko Kalaojan (1982) väitöskirjatutkimus ”Yhdysluokkaopetusjärjestelmien arviointia” ja hänen (1988–1991) kirjoittamansa tutkimussarja ”Maaseudun pienten koulujen

kehittämistutkimus”. Lisäksi professori Eira Korpinen on yksi merkittävimmistä kyläkoulututkijoista. Hän on mm. toimittanut ja koordinoanut kyläkouluja käsittelevät Tutkiva opettaja -sarjaan kuuluvat artikkelit ja opinnäytetyöt. Kansainvälisten tieteellisten konferenssien yhteydessä on julkaistu laajoja artikkelikokoelmia kyläkoulujen toiminnasta ja olosuhteita kuvaavista katsauksista. (Kilpeläinen 2010, 17–19.)

Tutkimuksen alussa esittelemme tapauskouluna toimineen itäsuomalaisen Ihastjärven kyläkoulun ja kyläkouluhankkeen, jossa kylälle suunniteltiin ja rakennettiin yhteistyössä uusi kyläkoulu. Olemme tapaustutkimuksen avulla perehtyneet kyläkouluhankkeeseen ja sen ympärillä tapahtuvaan kodin ja koulun yhteistyöhön. Tämän jälkeen tarkastelemme kyläkoulun määritelmää ja kyläkoulun tarjoamaa oppimisympäristöä oppilaalle sekä hyötyjä koko yhteisölle. Lisäksi tarkastelemme kyläkoulun historiaa sekä kerromme tämän hetkisestä tilanteesta kyläkouluissa ja niiden kehittämisessä. Tuomme myös esiin yleisesti kodin ja koulun välillä tehtävää yhteistyötä ja sen tärkeimpiä yhteistyömuotoja. Olemme myös halunneet kartoittaa Ihastjärven koulussa käytettyjä kodin ja koulun yhteistyömuotoja ja peilata niitä teoriaan.

2 IHASTJÄRVEN KYLÄKOULU

Ihastjärven kylä sijaitsee noin 20 kilometrin etäisyydellä Mikkelin keskustasta. Mikkelin kaupunki on julistautunut julkisessa keskustelussa Suomen maaseutukaupungiksi. Sen toiminta-ajatuksina ovat käyttäjälähtöisyys, osallisuus sekä sosiaalisen median hyödyntäminen. Nämä asiat näkyvät myös Ihastjärven kyläkoulussa. Ihastjärvellä on tällä hetkellä n. 160 vakituista taloutta ja runsaasti kesäajan asutusta. Ihastjärven kylä on kasvava ja kehittyvä, muuttovoittoinen sekä yrittäjähenkinen kylä, jossa talkoohenki on myös vahva. Ohjelmaa järjestetään kylän seurojen voimin niin lapsille kuin vanhemmillekin. Kylän yhteisinä kokoontumispaikkoina toimivat Ihastjärven koulu, metsästysmaja ja Harjukosken mylly. (Ihastjärven kylän kotisivut, Mikkelin kaupungin kotisivut.)

Ihastjärven kyläläisten pitkäaikaisena toiveena on ollut saada kylälle uusi, tiloiltaan paremmin toimiva koulurakennus. Uuden koulun rakentaminen pienelle kylälle on vaatinut koululta ja koko kylältä paljon, mutta erityisesti koulun rehtorin intensiivinen omistautuminen hankkeelle on ollut sen onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

2.1 Koulun kuvaus

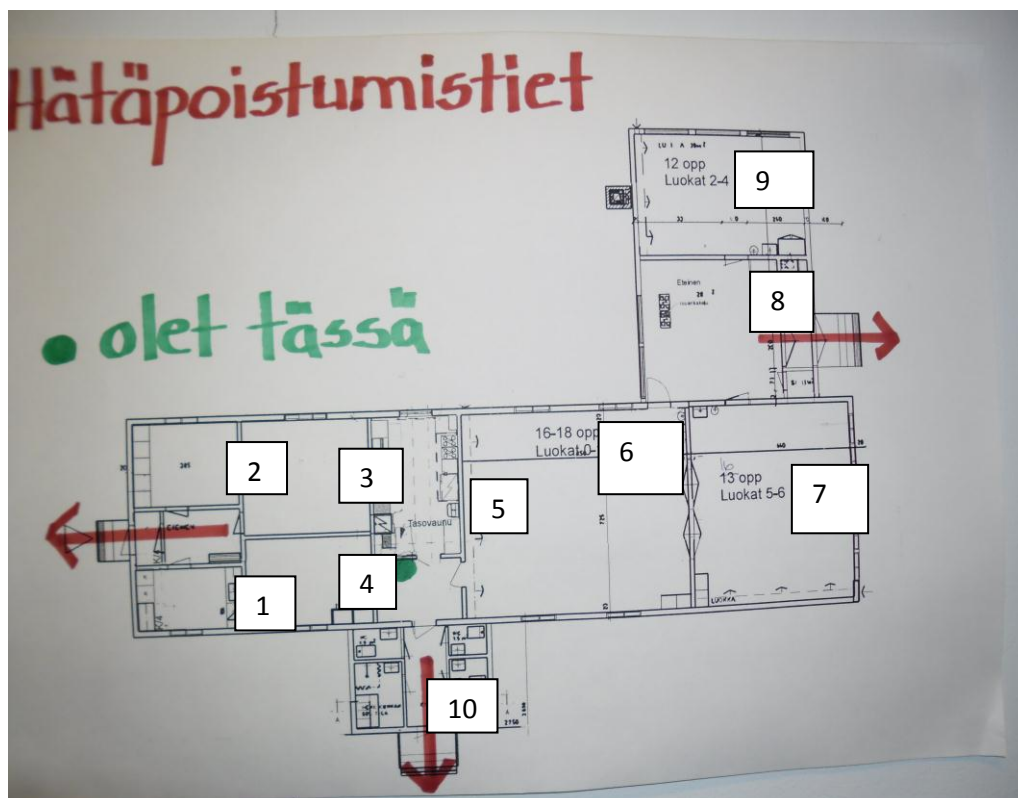
Ihastjärven kylän keskus on vanha koulurakennus, joka on palvellut ihastjärveläisiä jo 112 vuotta (ks. kuva 1). Koulu on kolmiopettajainen koulu, jossa toimii 0–6 -vuosiluokat sekä iltapäiväkerho. Lukuvuonna 2010–2011 koulussa oli 56 oppilasta, 29 tyttöä ja 27 poikaa, kolme opettajaa, koulunkäynninohjaajaa, sekä keittäjä-siistijä. Opetus on järjestetty yhdysluokkaopetuksena siten, että esikoululaiset ja alkuopetuksen oppilaat opiskelevat yhdessä, samoin 3–4 -luokkalaiset sekä 5–6 -luokkalaiset. (Ihastjärven kylän kotisivut).

KUVA 1. Ihastjärven koulu helmikuussa 2011.

2.2 Vanhan koulun fyysiset tilat

Koulu toimi vuonna 1898 valmistuneessa ja 1975 peruskorjatussa rakennuksessa (ks. kuva 2). Vanha koulu oli L-kirjaimen muotoinen, kolmella uloskäynnillä varustettu rakennus, jossa oli kolme luokkatilaa, eriyttämistila, henkilöstön sosiaaliset tilat, rehtorin toimisto, monistamo sekä pieni valmistuskeittiö. Erillistä ruokailutilaa ei ollut ja ruokailu järjestettiin omissa luokissa. Myös liikuntasali ja varastointitilat puuttuivat muutamaa pientä komeroa luukuun ottamatta. Teknisten töiden tilat olivat erillisessä parakkirakennuksessa, missä oli myös liikuntaväline varasto sekä pukuhuonetila, jota käytettiin myös sisäliikuntatilana. Lisäksi koulun pihalta löytyy vanha pihasauna, varasto, kellari, luistelukenttä, koripallokorit sekä kiihkuja ja kiipeilytelineitä välitunnin viettoon. Koulun läheisyydessä on pururata sekä iso hiekkakenttä. Uimaopetus toteutetaan Rantakylän viihdeuimalassa. Lisäksi koululla käy viikoittain kirjastoauto. Tilojen puutteen takia sisäliikuntatunteja sekä teknisen työntunteja järjestetään myös kaupungin muissa kouluissa.

KUVA 2. Ihastjärven vanhan koulun pohjapiirustus.

Pohjapiirustuksesta käy ilmi koulun tilat. Opettajien sosiaaliset tilat ovat koulun päädyssä, josta löytyvät kahvihuone (1), rehtorin toimisto (2) sekä eriyttämistila (3) kuten myös monistushuoneena toimivat tila (4). Koulun keskeltä (5) löytyy pieni valmistuskeittiö, opettajien sisäänkäynti ja WC-tilat (10) sekä luokkatilat 0–2 -luokkalaisten (6) sekä 5–6 -luokkalaisten (7) opetukseen. Toisesta päädystä löytyy iso eteinen (8), joka toimii myös ruoanjakelu pisteenä. Aivan koulun perällä on 3–4 -luokkalaisten luokkatila (9).

2.3 Koulun henkilökunta

Koululla työskenteli lukuvuonna 2010–2011 kolme opettajaa: kaksi naista ja yksi mies. Lisäksi koululla työskenteli koulunkäynnin ohjaaja sekä yhdistelmätyöntekijä. Koulun rehtori on Jaana Strandman, joka toimii myös vuosiluokkien 3–4 luokanopettajana. Hän on koulutukseltaan alun perin koulunkäyntiavustaja ja liikunnanohjaaja. Hän valmistui Kajaanin opettajakoulutuslaitokselta vuonna 1997 ja on siitä lähtien – eli kohta 15 vuotta, toiminut opettajana. Tästä ajasta hän on toiminut rehtorina 13 vuotta. Opettajan kokemusta on kertynyt muun muassa Kajaanista ja Pertunmaalta. Pertunmaalla hän työskenteli seitsemän vuotta kyläkoululla. Pertunmaalta hän siirtyi Mikkeliin ja sieltä sitten Ihastjärven koululle, jossa hän on työskennellyt nyt viisi ja puoli vuotta.

Opettaja 1 on opiskellut luokanopettajaksi Savonlinnassa ja erikoistunut musiikkiin. Valmistuttuaan hän on tehnyt opettajan töitä Savonlinnassa, Jyväskylän ympäristössä, Hankasalmella, Laukaassa ja Joutsassa. Hän on ollut pari vuotta mikkeliläinen ja työskennellyt parissa eri koulussa ennen Ihastjärven koululle tuloa. Opettaja 2 valmistui luokanopettajaksi vuonna 1998. Hänen erikoistumisaineitaan ovat liikunta, matematiikka, erityisopetus, aikuiskasvatus ja psykologia sekä myöhemmin opetushallinnon perusteet. Opettajakokemusta on 17 vuoden ajalta ja hän on työskennellyt muun muassa Itä-Uudellamaalla. Itä-Suomeen muutettuaan opettaja 2 on tehnyt määräaikaista töitä eri kouluilla ennen Ihastjärven koululle tuloaan. Hän on pitkämatkalainen, eli käy Ihastjärvellä töissä Varkauden kupeessa sijaitsevasta Kuvansista käsin. Molemmat opettajat ovat vuoden määräaikaisessa työsuhteessa Ihastjärven koululla.

Koululla työskentelee myös koulunkäynnin ohjaaja, jolla on koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto sekä henkilökohtaisen avustajan koulutus. Hän on työskennellyt koululla neljä vuotta määräaikaisessa työsuhteessa. Lisäksi koululla työskentelee yhdistelmätyöntekijä, jonka työnkuva sisältää keittäjäntyön, siivousta ja talonmiehen töitä. Ihastjärven koululla hän on työskennellyt 25 vuotta. Molemmat työntekijät ovat kotoisin Ihastjärven kylältä.

2.4 Koulun toiminta-ajatus

Koulun toiminta-ajatuksena on *”Elämänilo päälle Ihastjärven koulussa!”*. Tämä pitää sisällään muun muassa seuraavaa: että saa olla oma itsensä siinä ympäristössä missä on, on turvallinen olo, pidetään yrittämistä lopputulosta tärkeämpänä, puhalletaan yhteen hiileen sekä kannustetaan ja ollaan positiivisia. Erityisen tärkeänä koulu pitää vahvaa itsetuntoa ja sen kehittämistä, erilaisuuden hyväksymistä, oikeudenmukaisuutta, vastuuntuntoa, yhteistyötä sekä työstä iloitsemista ja elämän kunnioitusta. (Ihastjärven koulun blogi 2011.)

Ihastjärven koulussa kasvetaan elämää varten yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Tätä tuetaan korostamalla lapsen kokonaisvaltaista havaitsemista ja oppimista sekä aktiivisuutta ja vastuunkantamista itsestä ja ympäristöstä. Koulu pitää tärkeää antaa lapsille tulevaisuuteen tähtääviä valmiuksia. *”Tavoitteena on, että koulustamme lähtee joukko iloisia, positiivisesti ajattelevia, itseensä luottavia ja tiedonhaluisia elämään ponnistavia yksilöitä.”* (Ihastjärven koulun blogi 2011.)

Koulu pyrkii vahvasti olemaan koko kylän koulu, kyläkeskus, joka vastaa kaikenikäisten kyläläisten tarpeisiin. Koulua on lähdetty kehittämään vahvasti käyttäjälähtöisesti sekä elinikäinen oppiminen ja elämäkaariajattelu huomioon ottaen, yhdessä tekemällä ja hyödyntämällä kaikkien tietotaitoa. Kyläkoulun toiminta-ajatuksen sekä arvopohjan rakentamisessa ovat olleet aktiivisesti mukana lasten vanhemmat sekä koko koulun henkilökunta. Näin sekä toiminta-ajatus että arvopohja ovat muotoutuneet yhteisten keskustelujen pohjalta. (Ihastjärven koulun blogi 2011)

2.5 Kouluhankkeen eteneminen

Koulun henkilö- ja neuvottelukunta ovat vuosien 2006–2011 (ks taulukko 1) aikana useissa kokouksissaan käsitelleet ja linjanneet uuden kyläkoulun arvoja, visioita ja toimintoja. Vuonna 2006 ja 2009 työterveyshuolto vieraili koululla ja totesi koulun tilojen kaipaavan pikaista kunnostamista. Ihastjärven kyläyhdistys on järjestänyt yhteistyössä koulun henkilökunnan kanssa vuosina 2008–2010 kymmenen kyläiltaa, joissa on pohdittu kyläläisten näkemyksiä ja toiveita uudesta kyläkoulusta ja sen toiminnoista. Vuonna 2009 kyläillassa valittiin erikaisista ja eri ammatin harjoittajista koostuva maaseudun kehittäjätiimi, joka on pohtinut elämänkaarinäkömyksen pohjalta myös uuden koulun toimintoja. Myös koulun neuvottelukunta on vuosien 2006–2010 aikana kirjelmöinyt ja lähestynyt viranhaltijoita ja päättäjiä useita kertoja sekä toiminut aktiivisesti kodin ja koulun sekä kylän välisessä yhteistyössä. Lisäksi koulun blogissa on voinut seurata kouluhanketta sekä osallistua sen etenemiseen. 18.10.2010 Mikkelin kaupungin hallitus päätti kokouksessaan rakentaa Mikkeliin Ihastjärven kylälle uuden kyläkoulun. (Strandman 2011.)

Vanhan koulurakennuksen purkaminen alkoi kesäkuussa 2011 ja uuden koulun rakentaminen samaiselle paikalle alkoi elokuussa 2011. Toiminta uudessa kyläkoulussa alkoi 1.1.2012. Koulun avajaisia vietettiin viikolla 6. Touko-kesäkuussa 2012 viimeistellään vielä koulun piha-alue ja kunnostetaan pururata. (Strandman 2011, Ihastjärven koulun blogi.)

TAULUKKO 1. Ihastjärven kouluhankkeen eteneminen

Ihastjärven kouluhankkeen eteneminen	
2006 ja 2009	Terveyshuolto vieraili koululla
2006–2010	Koulun neuvottelukunnan kirjelmiä ja yhteydenottoja päättäjiin
2006–2011	Koulun henkilökunnan ja neuvottelukunnan kokouksia hankkeesta
2008–2010	Kyläiltoja yhteistyössä koulun henkilökunnan ja Ihastjärven kyläyhdistyksen kanssa
2009	Maaseudun kehittäjätiimi perustetaan
18.10.2010	Mikkelin kaupungin hallituksen päätös uuden koulun rakentamisesta
Kesäkuu 2011	Vanhan koulun purkaminen alkoi
Elokuu 2011	Uuden koulun rakennustyöt alkoivat
1.1.2012	Toiminta uudessa kyläkoulussa alkoi
Touko-kesäkuu 2012	Koulun piha-alueen viimeistely ja pururadan kunnostus

Uuden koulun suunnittelua on toteutettu hyvin käyttäjälähtöisesti tiiviissä yhteistyössä ympäröivän kyläyhteisön kanssa. Kouluhankkeessa käyttäjälähtöisyyttä on toteutettu ottamalla huomioon niin oppilaat, vanhemmat ja koulun henkilökunta kuin myös muiden kyläläisten tarpeet. Mukana koulun suunnittelussa ovat olleet oppilaskunnan hallitus, vanhemmat ja kyläläiset sekä useat yhteistyötahot. (Ihastjärven koulun blogi.)

Rehtori kommentoi haastattelussa kouluhanketta seuraavasti: *”Onhan tää ollu siis aivan mahottoman valtava urakka. Siis tää on ollu niin niin valtava urakka. Ensinnä sen kyläkoulun perustelevinen. Ja.. Ja joka ikisen asian niiku tavallaan työstäminen ja.. Ja kaikkee mitä esität ni kaikkeen pitää olla niinku niin valtavat perustelut ja niin valtavat niiku mietinnät ja pohdinnat sinne taustalle ja yhteenkään tilaisuuteen ei voi mennä valmistautumatta että olis.. Kyllähän tää on aika paljon vaatinut, niinku mä mietin koulun rehtorina, ni todella paljon.”*

2.6 Uusi koulu

1.1.2012 odotus ja työ viimein palkittiin, kun toiminta uudessa kyläkoulussa alkoi.

KUVA 3. Ihastjärven uusi koulu

Uudessa koulurakennuksessa on 3 noin 50 neliön luokkatilaa, teknisentyön tila (veistosali, pintakäsittelytila, konesali, kuumakäsittelytila), 210 neliöinen liikuntasali sekä keittiö ja 100 neliöinen ruokala/aulatila. Lisäksi uudesta koulusta löytyvät henkilökunnan sosiaaliset tilat sekä pukuhuoneet ja

peseytymistilat, kuten myös lukuisia pienempiä tiloja eriyttämistä varten. Koulun tiloissa voi järjestää monenlaisia tilaisuuksia ja tapahtumia. Tilat toimivat kokouspaikkana tai vaikka syntymäpäiväjuhlien viettopaikkana ja niitä voi vuokrata. (Ihastjärven koulun blogi 2012.)

3 KYLÄKOULUT SUOMESSA

Seuraavassa luvussa tarkastelemme vielä kyläkoulujen historiaa ja peilaamme sitä Ihastjärven kyläkouluun.

3.1 Määritelmä ja historia

Käsitteellä kyläkoulu tarkoitetaan pientä, yleensä alle 50 oppilaan koulua, joka on yleensä 1-3 -opettajainen koulu. Tavallisesti kyläkoulu sijaitsee maaseudulla, haja-asutusalueella tai pienellä paikkakunnalla ja on tiiviisti kytköksissä ympäristönsä kanssa. Kyläkoulun opetusjärjestelyt eroavat suuresta kouluyksiköstä, koska pienessä koulussa opettaja opettaa yhtäaikaisesti kahta tai jopa useampaakin vuosiluokkaa. Tätä kutsutaan yhdysluokkaopetuksi. (Korpinen 2010, 16, 19–20; Kilpeläinen 2010, 17.)

Kyläkoulun syntyyn ja kehitykseen ovat vaikuttaneet kansakoulun säädökset 1866, oppivelvollisuuslaki 1921 sekä peruskoululaki 1968. Kyläkoulun perustana on ollut idea tasa-arvosta ja kansansivistyksestä. Kyläkoulun tarkoituksena on ollut palvella paikallisen väestön koulutustarvet samalla tavoin kuin sosiaalisia sekä kulttuuriin kuuluvia tarpeita ja palvella suomalaista yhteiskuntaa monipuolisesti. Elinkeinorakenteen muutoksen ja työttömyyden lisääntymisen myötä 1960-luvulla ihmiset etsivät työtä ja muuttivat pohjoisesta etelään ja idästä länteen, jolloin monet kylät menettivät asukkaitaan. Tämä aloitti myös kyläkoulujen oppilasmäärän pienenemisen. Kyläkoulut ovat saaneet vastaansa useita uhkatekijöitä, joita ovat esimerkiksi lasten määrän väheneminen, puute rahasta, maaseudun tyhjentyminen, kouluhallinnon sisäiset vastakohtaisuudet, ristiriitaisuudet kouluhallinnon eri tasojen välillä sekä yksimielisyyden puuttuminen pitkän tähtäimen tavoitteista ja arvoista. Tästä syystä oppilaiden, opettajien, virkamiesten, kylän asukkaiden, poliitikkojen sekä valtionosuussäädösten antama tuki on ensiarvoisen tärkeää kyläkouluille. (Korpinen, Pelttonen, Kalaoja ym. 2010, 8-9. Korpinen 2010a, 17)

3.2 Merkitys ja hyödyt oppilaalle sekä ympäröivälle yhteisölle

Kyläkoulujen turvallinen, epämuodollinen ilmapiiri ja läheinen yhteistyö kotien ja ympäröivän kyläyhteisön kanssa sekä voimakas me-henki tukevat oppilaiden kouluviihtyvyyttä, itsetunnon kehittymistä ja kokonaisvaltaista kasvua (Kilpeläinen 2010, 165). Reevesin (2008, 13) mukaan pienissä kouluissa vanhemmilla on enemmän mahdollisuuksia osallistua koulun toimintaan ja osallistuminen on myös todennäköisempää, koska pienet koulut tarjoavat enemmän mahdollisuuksia henkilökohtaisiin yhteyksiin.

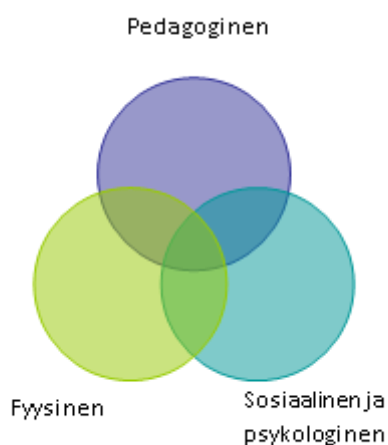
Kilpeläinen (2010) puolestaan toteaa, että kyläkoulu tarjoaa oppilaalle turvallisen oppimisympäristön, jossa on paljon mahdollisuuksia aktiiviseen toimintaan ja jossa tarjoutuu mahdollisuuksia ottaa huomioon myös oppilaiden yksilölliset tarpeet. Koulujen sisätilat ovat kodikkaat, viihtyisät ja opetuksellisesti tarkoituksenmukaiset. Koulua ympäröivää luontoa ja kyläyhteisöä voidaan hyödyntää runsaasti opetuksessa. Psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön vahvuuksiksi kohoavat sekä voimakas yhteisöllisyys että kasvamista ja oppimista tukeva viihtyisyä, turvallinen sekä perhemäinen ilmapiiri. (Kilpeläinen 2010, 165.)

Kyläkoulussa opiskellaan vuosiluokkiin sitomattomasti ja tämä onkin uusien koululakien suositeltu opetusjärjestely. Eri-ikäisillä ja tasoilla oppilailla on myönteinen vaikutus toistensa yhteistyötaitoihin, itsetuntoon, identiteettiin, sosiaaliseen kehitykseen sekä minäkuvaan. Kyläkoulussa on mahdollisuus erilaisiin pedagogisiin innovaatioihin pienen yksikkönsä vuoksi. Uuden teknologian avulla pystytään esimerkiksi toteuttamaan etäopetusta verkkopedagogiikan avulla. (Korpinen 2010a, 24.)

Yhdysluokkapedagogiikka on opettajalleen haaste tuottaa eheyttävää, ongelmakeskeistä opetusta, joka hyödyntäisi elinkeinoelämää ja ympäristön asiantuntemusta. Hyvin monet tärkeät tiedot ja taidot lapsi oppii luonnollisissa olosuhteissa, jossa pinnalle tulleet ongelmat ja kysymykset ratkaistaan yhteistoiminnallisesti. Tämä työskentelytapa muistuttaa paljon tutkimuksen tekemistä, jossa opettaja ottaa huomioon oppilaittensa historian, koulun muun henkilökunnan ja vanhempien osaamisen sekä laajemman yhteisön. Oppilaiden kanssa pohditaan ongelmat ja oppimisen tavoitteet, keksitään erilaisia menetelmiä ja pyritään löytämään ongelmiin ratkaisut. Näin työskenneltäessä oppilaat sisäistävät laajoja kokonaisuuksia yli oppiainerajojen. Tämänkaltaisessa oppimisessa suomalaiset ovat saavuttaneet menestystä erilaisissa kansainvälisissä koulusaavutustutkimuksissa. (Korpinen 2010a, 24.)

Kyläkouluissa toteutuu hyvin koulutuksellinen tasa-arvo, inklusio- ja lähikouluperiaate, koska esimerkiksi erityisopetus voidaan yleensä aina hoitaa samassa opetusryhmässä. Näin voidaan jopa säästää kustannuksissa, kun lasta ei ole pakko siirtää muualle. Opettajan taholta lapset saavat myös turvallista ja yksilöllisempää huomiota. Vanhemmat oppilaat ohjaavat hyvin tavallisesti nuorempia oppilaita, lapsi saa asua lähellä kotiaan, jolloin läheiset ihmis- ja ystävyyssuhteet säilyvät paremmin, eikä lapsi ole vaarassa leimautua. (Korpinen 2010a, 24.)

Pedagogisen oppimis- ja kasvu ympäristön ansioina kyläkouluopettajat näkevät mahdollisuudet opetuksen eriyttämiseen yksilö- ja ryhmätasolla, oppilaiden erikäisyyden sekä apuopettajatoiminnan hyödyntämiseen ja vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen ja avoimen oppimisympäristön kehittämiseen. Tämän lisäksi kyläkoulupedagogiikassa voidaan nähdä merkittävänä opetusmuotona opetuksen yhteistoiminnallisuus, eheyttäminen ja oppilaskeskeisyys. Tämä näkyy esimerkiksi paikallisuuteen integroituina projekti-, teema- ja ryhmätöinä. Tulevaisuuden koulusuunnittelussa kyläkoulujen kokonaisvaltainen, fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen sekä pedagogisesti monipuolinen kouluyhteisö voisi olla jopa esimerkkinä koulurakentamiselle ja koulujen psyykkiselle, pedagogiselle ja sosiaaliselle kehittämiselle (ks. kuvio 2). (Kilpeläinen 2010, 6.) Ihastjärven koulu on hyvä esimerkki koulurakentamisesta, jossa on kiinnitetty huomiota edellä mainittuihin asioihin.

KUVIO 2. Oppimisympäristön osa-alueet Kilpeläistä (2010) mukailten.

Kilpeläisen (2010) tutkimuksessa kyläkoulun vahvuuksina nähtiin hyvä sijainti, turvallisella ja rauhallisella luonnon läheisellä paikalla, jossa on paljon virikkeitä ja tilaa leikkiä. Luonnonläheiset piha-alueet ovat täydellinen vastakohta suurten asutuskeskusten koulujen asfalttipihoille. Pihaa ympäröivät ja eripuolilla kasvavat luonnonkasvit tai istutetut kasvit tuovat koulupihaan esteettisyyttä, turvallisuutta sekä viihtyvyyttä. Kasvillisuus antaa ympäristöhavaintoja ja aistielämyksiä sekä hyviä piilo- ja suojapaikkoja leikkeihin. Lisäksi opetustoiminnalle on hyvät puitteet ja opettajat olivat tyytyväisiä koulujen varustetasoon, esimerkiksi atk-laitteisiin. Lisäksi merkittävänä osana Kilpeläisen (2010) aineistossa näyttäytyi, että kyläkoulut ovat hyvin yhteisöllisiä päivittäisessä toiminnassaan. Kilpeläisen tutkimuksessa opettajat kokivat kyläkoulun yhteisöllisyyteen vaikuttavina tekijöinä koko koulun yhteiset hankkeet, oppilaiden hyvät käytöstavat, toisten huomioon ottamisen ja kannustamisen sekä auttamishalun ja erilaisuuden hyväksymisen. Kyläkoulussa kasvatetaan sekä opitaan taitoja tulevaa elämää varten. (Kilpeläinen 2010, 46–48, 55, 66–67.)

Kyläkoulu avautuu ympärillä olevaan yhteiskuntaan ja sen piirissä tarjotaan runsaasti mahdollisuuksia myös koulun ulkopuoliseen opetukseen. Tätä

kutsutaan kognitiivis-humanistiseksi oppimisenäkemykseksi. Kyläkoulu – lähikoulu – ei ole vain lasten oppimisen keskus, vaan se on jokaiselle kylän jäsenelle avoin oppimisaikana, jopa kulttuuri- ja hyvinvointikeskus, jossa erikaiset ja erilaiset ihmiset voivat oppia sekä harrastaa yhdessä. Tällä tavoin kouluun hankitut materiaaliset investoinnit on saatu hyödyttämään kaikkia. Lisäksi tämä vaikuttaa erittäin myönteisesti lasten ja nuorten identiteetin kehitykseen kuten myös kyläläisten terveyteen ja hyvinvointiin. (Korpinen 2010a, 23.) Kyläkoulut ovat monesti kyläyhteisöjen henkinen ”sydän”, ilman koulua kylä on kuollut (Lommi 2010).

3.3 Tilanne tällä hetkellä

Kouluja on lakkautettu viimeisen 15 vuoden aikana huomattavasti enemmän kuin oppilasmäärän vähentyminen olisi edellyttänyt. Kyläkoulujen lakkauttamista on perusteltu kuntien heikolla taloustilanteella sekä oppilasmäärän pienenemisellä. Koulutoimet halutaan keskittää suuriin kouluihin ja koulukeskuksiin. Suurten koulujen suosiminen ja vaatimukset tehokkaasta koulusta ovat kulkeneet käsi kädessä. Keskustelu kyläkouluista on käynyt kiivaana niin päättäjien kuin tiedotusvälineidenkin keskusteluissa. Keskusteluissa ei kuitenkaan ole tarpeeksi kyetty perustelemaan koulujen merkitystä oppilaille, opettajille ja kyläyhteisölle. Tämä johtuu osittain siitä, että kyläkouluja koskevaa tieteellistä korkeatasoista tutkimustietoa on vain vähän. Tällä hetkellä Suomessa on alle 800 kyläkoulua, kun parikymmentä vuotta sitten niitä oli vielä yli 4 000. Lakkautusvauhti on kiihtynyt. Vuosien 2006–2010 välisenä aikana noin 300 pientä, yleensä 1–4 opettajan ja 20–70 oppilaan koulua on suljettu. Suurin lakkautusaalto on kohdistunut Itä- ja Pohjois-Suomeen. (Lommi 2010, Kilpeläinen 2010, 17; Peltonen 2010, 42.)

Syksyllä 2010 järjestettiin Selkien kylällä tieteellinen seminaari Suomen kyläkoulujen tulevaisuudesta. Seminaarissa todettiin, että monet kyläkoululakkautukset on tehty hätäisesti, hallinnollisesti epämääräisin perustein ja vastoin viimeisintä pedagogista tietoa kustannuksista ja lakkautuksen vaikutuksista. Kyläkoulujen puolesta julkaistiin samalla valtakunnallinen kannanotto. Tämän julistuksen mukaan kuntarakenteessa tulisi ottaa huomioon kylien erityinen asema. Päätöksen teossa tulisi huomioida kyläkoulujen rooli palvelurakenteen osana sekä kulttuuriperinnön säilyttäjänä. Kyläkoulu tarjoaa pedagogisesti hienon oppimisympäristön. (Peltonen 2010, 38.)

Lisäksi Suomen Kylätoiminta ry eli SYTY edistää valtakunnallisesti kylätoimintaa ja muuta paikallislähtöistä kehittämistä. Yhteistyötä tehdään kylien ja asukas-yhteisöjen elinvoimaisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi. Samalla luodaan kylillä asuville ihmisille edellytykset työhön ja riittävään toimeentuloon. Tärkeitä ja rakkaita asioita kylien ihmisille ja vapaa-ajan asukkaille ovat myös hyvä ympäristö, inhimillinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä riittävät palvelut. (Suomen kylätoiminta ry:n kotisivut.)

Kansainvälistymisessä moderni kyläkoulu on ollut edelläkävijä. Ensimmäisinä EU-ohjelmiin menivät monet suomalaiset kyläkoulut. Muita kouluja ja opettajia kielitaitoiset kyläkoulun opettajat vetivät mukaansa ja he ovat myös verkostoituneet kansainvälisesti. Koulun kasvatus- ja opetustyöhön kansainvälistyminen on tuonut uusia vivahteita: motivaatiota kielten opiskeluun sekä aitoa kiinnostusta muiden maiden ihmisiin ja heidän elämäänsä. Kyläkoulussa opettajan työ on oiva esimerkki uudenaikaisesta opettajuudesta, jossa keskiössä on monipuolinen yhteistyö vanhempien ja muidenkin kylän asiantuntijoiden kanssa sekä verkostoituminen kanssa. Kyläkoulun opettajan vaativa ja haasteellinen työ edellyttää laajojen tieto- ja taitoalueiden hallitsemisen lisäksi suunnittelijan, organisaattorin ja yhteistyön taitoja. Opettaja pystyy antamaan monia perinteisesti itselleen kuuluvia tehtäviä yhteistyökumppaneilleen. Opettajan ei tarvitse tehdä työtään yksin vaan koko kylä on hänen tukena. Opettaja voi toteuttaa omia erityistaitojaan ja itseään vapaammin kyläkoulussa kuin suuressa koulussa olisi mahdollista. Opettaja saa apua kyläläisiltä, vanhemmilta ja koulun muulta henkilökunnalta. (Korpinen 2010a, 25.)

3.4 Kehittäminen

Kyläkoulu on tiivis osa ympäröivää yhteisöä, joka voi yhdessä kyläyhdistyksen kanssa palvella monen tarpeita. Palvelujen määrän vähentyessä maaseudulla on tarjonta keskittynyt taajamiin. Maaseudulla on kuitenkin edelleen palvelujen tarvisijoita, ja erityisesti vanhuksien ja lapsiperheiden kannalta tärkeitä palveluita on saatava riittävän läheltä. Keski-Suomessa vuonna 2005 toteutetun Koulun palvelukeskuksena – hankkeen (KOPA) tarkoituksena oli selvittää, mitä ja miten maaseudun kylien palveluita tuotetaan tai voitaisiin tuottaa koulun yhteydessä. (Korpinen 2010b, 233–237.)

Hankkeesta kävi ilmi, että koulut toimivat opetuksen tarjoamisen lisäksi myös usein kyläläisten kokoontumispaikkoina erilaisille tapahtumille, kuten kerhoille, jumpille, juhlille ja jopa majoitukselle. (Korpinen 2010b, 237–266).

Karlberg-Granlund (2008, 3) kertoo, että pienistä kouluista puhuttaessa väitetään usein, että ne ovat huonompia. Kaikki koulumme kuitenkin ovat, ja niiden tulisikin olla, pedagogisessa mielessä hyviä kouluja. Kunnallisella tasolla jokaisen koulun tulevaisuus tulee arvioida paikallisesta näkökulmasta ja miettiä, miten koulun lakkautus vaikuttaa opetuksen saatavuuteen. Ovatko lopettamisesta seuranneet säästöt vain näennäisiä säästöjä, jotka aiheuttavat kustannuksia jossakin muualla. Tärkeää on selvittää, mikä tehtävä ja merkitys kyseisellä koululla on yhteisölle ja millaista laatua se tuottaa yhteiskunnalle. Koulut tarvitsevat kuitenkin tukea eritasoisilta viranomaisilta, poliitikoilta ja paikallisilta päättäjiltä sekä oppilaiden vanhemmilta ja kouluja ympäröivältä yhteiskunnalta. Ei ole olemassa täydellistä koulua niin kuin ei ole olemassa täydellisiä ihmisiäkään – kaikkia kouluja voidaan parantaa. Meillä tarvitaan erilaisia kouluja, koska ihmisetkin ovat erilaisia. (Karlberg-Granlund 2008, 3; 2010, 52.)

Monet päättäjät ja tutkijat ovat heränneet puhumaan pienten kyläkoulujen puolesta. Esimerkiksi pienten koulujen merkityksestä kasvatustieteiden tohtoreiksi ovat väitelleet Mänttä-Vilppulan sivistysjohtaja Taina Peltonen ja Siilinjärvellä luokanopettajana ja rehtorina työskentelevä Risto Kilpeläinen. He arvioivat pienten koulujen merkitystä laajakatseisesti paitsi omien työkokemustensa, myös tutkimustiedon perustalta ja arvostavat kyläkouluja arvokkaina oppimis- ja kasvuympäristöinä. (Lommi 2010.)

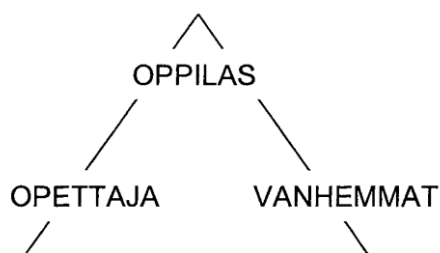
4 KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Seuraavassa luvussa tarkastelemme kodin ja koulun yhteistyötä tutkimustehtävien pohjaksi sekä yleisesti että kyläkoulu ympäristössä.

4.1 Yhteistyön määritelmä yleisesti ja tässä tutkimuksessa

Metson (2004, 26) mukaan Suomessa kodin ja koulun vuorovaikutuksesta puhutaan yleisesti kodin ja koulun yhteistyönä, joka ymmärretään yleisesti molemminpuolisena, tasavertaisena ja yhteisiin päämääriin pyrkivänä työnä (Rajala 2004, 55). Myös Hirsjärven (1978) mukaan kodin ja koulun yhteistyö on koulun henkilökunnan ja oppilaiden huoltajien välistä toimintaa, jonka tarkoituksena on luoda ja ylläpitää hyviä ja luottamuksellisia suhteita kodin ja koulun välillä. Yhteistyön keskeisempänä päämääränä on päästä yhteisymmärrykseen olennaisimmista lapsen kasvuun liittyvistä asioista. (Hirsjärvi 1978, 73–74.) Hirsjärven esittämä määritelmä kodin ja koulun yhteistyöstä on vanha sanakirjamääritelmä, mutta mielestämme se on edelleen toimiva ja kuvaa hyvin sitä, millaista kodin ja koulun yhteistyön tulisi olla. Myös tässä tutkimuksessa määrittelemme yhteistyön yllä kuvatun mukaisesti.

Lehtolainen (2009) painottaa pitkälti samoja asioita, vaikka hän puhuu kodin ja koulun yhteistyön sijasta koulun ja kodin yhteydestä. Määritelmä kertoo myös yhteistyön rakentamisen vastuun sijoittumisesta koulun suunnalle. (Lehtolainen 2008, 93.) Argyle (1991, 4) puolestaan määrittelee yhteistyön yhdessä toimimiseksi, yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä yhteisestä toiminnasta nauttimiseksi. Paanasen (1985, 164) mukaan oppilas ei ole vain yhteistyön kohde vaan aktiivinen yhteistyön osapuoli siinä missä opettaja ja vanhemmatkin. Hän kuvaa kodin ja koulun yhteistyötä tasasivuiseksi kolmioksi, jossa lapsi muodostaa vanhempien ja opettajan kanssa lujan rakennelman. Mutta jos yksi sivu pettää koko rakennelma sortuu. Kaikkien osapuolien on siis sitouduttava yhteistyön tekemiseen, jotta yhteistyö toimii.

KUVIO 1. Kodin ja koulun yhteistyön osapuolet (Paananen 1985, 164.)

Epstein (1987, 1992, Siniharjun 2003, 5–6 mukaan) puolestaan on esittänyt, että kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana voi olla hyvinkin erilaisia malleja, jotka perustuvat erilaiseen näkemykseen kasvatusvastuusta. Malleissa on havaittavissa kaksi vastakkaista näkökulmaa, jotka perustuvat erilaiseen näkemykseen kasvatusvastuusta. Toisessa näkökulmassa koti ja koulu nähdään erillisinä instituutioina, joilla molemmilla on omat vastualueensa ja kommunikointia on lähinnä vain ongelmatilanteissa. Toinen näkökulma taas perustuu jaettuun vastuuseen ja kasvatuskumppanuuteen kodin, koulun ja ympäröivän yhteisön välillä. Tutkimusten mukaan kodin ja koulun näkeminen erillisinä osina ei ole lapsen kasvatusta ajatellen tehokasta. Ihastjärven kyläkoulussa on hyvin vahvasti läsnä Epsteinin ajatus koulusta ja kodista kasvatuskumppaneina.

Siniharju (2003) on laatinut Epsteinin jaetun vastuun näkemykseen pohjautuvan kodin ja koulun yhteistyön vuorovaikutusmallin. Vuorovaikutusmallin keskuksena on yhteistyön arvostus ja toteutuminen. Yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä ovat opettaja, vanhemmat ja lapsi. Koulu ja koti ovat vuorovaikutuksessa institutionaalisella tasolla, opettaja ja vanhemmat yksilötasolla. Malli ottaa huomioon myös vanhempien ja opettajien henkilökohtaiset ominaisuudet, jotka vaikuttavat heidän asenteisiinsa yhteistyötä kohtaan sekä koulun omat käytännöt ja säännöt. Vuorovaikutusmallin kehystekijöinä ovat kodin ja koulun yhteistyötä koskevat lait, asetukset ja hallinnolliset ohjeet. (Siniharju 2003, 43–44.) Ihastjärven kyläkoulussa toteutuu Siniharjun (2003) esittämä malli monipuolisesta ja ympäröivän yhteisön kanssa aktiivisesti yhteistyötä tekevästä koulusta, joka pyrkii myös kehittämään itseään ottamalla huomioon yhteistyön kaikki osapuolet. Mielestämme kodin ja koulun yhteistyö ympäröivän yhteisön kanssa tukee ja kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä monipuolisemmaksi ja tuloksekkaammaksi.

Rimpiläinen (2009, 40) on laatinut kodin ja koulun yhteistyön osapuolia käsittelevän mallin, jossa hän sisällyttää kodin ja koulun yhteistyöhön myös vanhempien välisen yhteistyön. Perheet ja koulut muodostavat sen yhteisön, jossa yhteistyötä tehdään. Jotta vanhemmat tulisivat kuulluiksi ja kotien tärkeiksi kokemat asiat otettaisiin huomioon opetuksen järjestämisessä, tarvitaan kodin ja koulun yhteistyötä kaikessa koulutyössä. Vanhempien välinen yhteistyö nähdään siis osana tätä yhteistyötä. (Rimpiläinen 2009, 40.)

Puhuttaessa kyläkouluista kodin ja koulun yhteistyössä on monesti vahvasti mukana koko kyläyhteisö. Koulu nähdään tiiviinä osana koko kylää, ja kyläläiset esimerkiksi kutsutaan automaattisesti koulun erilaisiin tapahtumiin ja juhliin. Kyläkoulujen opettajat puhuvat pääsääntöisesti luonnollisesta ja onnistuneesta yhteistoiminnasta kyläläisten, kyläyhteisön, kylän, kylätoimikuntien ja kyläyhdistysten kanssa. Kylät elävät tiiviisti koulun arjen ja hengen mukana ja keskinäistä verkostoitumista pidetään tärkeänä. (Kilpeläinen 2010, 71–73.)

Koulun tulisi olla se ratkaiseva yhteistyön aloitteen tekijä, pitää aktiivisesti kotiin yhteyttä sekä viedä yhteistyötä rakentavasti eteenpäin. Opettajan tulisi ottaa kotiin yhteyttä myös positiivisten asioiden valossa, jotta vanhemmat saisivat myös arvokasta myönteistä palautetta lapsestaan ja tämän kehittymisestä. Nykyään monissa perheissä on vallalla käsitys, että mikäli koulusta on otettu yhteyttä, se on tehty juuri negatiivisen palautteen tai ilmoituksen takia. Kyläkoulussa tehdään paljon vapaamuotoista yhteistyötä esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämiseksi. Tämä antaa hyvän mahdollisuuden epäviralliseen ajatustenvaihtoon vanhempien ja opettajan välillä sekä luo pohjaa myönteiselle yhteistyölle. Myönteinen palaute koulusta myös ”ruokkii” kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja antaa vanhemmille tärkeää kannustusta omasta vanhemmuudestaan.

4.2 Yhteistyön perusta ja edellytykset

Perusopetuslaissa (628/1998) sanotaan, että koulua tulee kehittää yhteistyössä vanhempien kanssa. Koulun tulee yhteistyössä ottaa huomioon lasten huoltajien näkemykset, sillä perusopetuslaki velvoittaa koulut tukemaan kodin kasvatustyötä. Suomalaista koulujärjestelmää on pidetty keskusjohtoisena ja sille on ollut tyypillistä muun muassa byrokraattis-hierarkkinen hallitsemisjärjestelmä: tiukka esimies-alaissuhde, laein ja asetuksin määritellyt vastualueet, kirjallinen viestintätapa, yksityis- ja virka-asioiden välinen tarkkajakoisuus sekä toimintojen erikoistuminen ja päällekkäistoimintojen välttäminen. Tästä johtuen yhteistyössä kotien suuntaan saattaa ilmetä paljon vanhoja keskusjohtoisen ja virkamiesmäisen koulun piirteitä, jotka ovat estäneet luonnollisen ja ihmistenvälisen yhteistyön opettajan ja vanhempien sekä oppilaiden välillä. Tällä alueella koulujen ja opettajien välillä on suuret erot. (Korpinen 2008, 102.)

Myös perusopetuksen opetussuunnitelma perusteissa (OPS 2004, 22) koulut velvoitetaan tekemään yhteistyötä kodin kanssa ja tukemaan kodin kasvatustehtävää. Huoltajalla on ensisijainen vastuu kasvatuksesta, mutta koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu-yhteisön jäsenenä. Yhteistyön määrää ja muotoja ei kuitenkaan ole esitetty, vaan ne tulee määritellä tarkemmin opetussuunnitelmassa yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Huoltajille tulee antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. (OPS 2004, 22.)

Kodin ja koulun yhteistyö kuuluu oleellisena osana opettajan työhön. Lapsi elää samanaikaisesti sekä kodin että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Useat tutkijat (esim. Shimoni & Baxter 1996; Epstein 2009) ovat samaa mieltä siitä että onnistunut yhteistyö kodin ja koulun välillä on kaikkien osapuolten niin opettajan, vanhempien kuin lapsen kannalta hyödyllistä. Greenwood ja Hickman (1991) ovat koonneet yhteen tutkimustuloksia kodin ja koulun yhteistyön positiivisista vaikutuksista. Näitä ovat parempi koulumenestys, oppilaan hyvinvoinnin tunne ja parempi läsnäolo, oppilaan myönteiset asenteet ja käyttäytyminen sekä suurempi halukkuus tehdä kotitehtäviä. Lisäksi yhteistyö vaikuttaa myös myönteisesti oppilaan ja vanhemman näkemyksiin koulun ja luokan ilmapiiristä ja lisää koulutuksellisia odotuksia sekä oppilailla että heidän vanhemmillaan. Vanhemmat olivat myös tyytyväisempiä opettajan suhteen. (Greenwood ja Hickman 1991, 279.)

Ajalan (1997) mukaan kodin ja koulun yhteistyön keskeisimpänä tekijänä pidetään sitä että vanhemmat voivat jakaa kasvatuskumppanuuden koulun kanssa. Molemmilla osapuolilla on toistensa tarvitsemaa tietoa: vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten, mutta opettajalla on enemmän vertailukohteita, joiden avulla hän pystyy arvioimaan lasta paremmin. (Ajala 1997, 79–84.) Vanhemmilla on luonnollisesti pääasiallinen kasvatusvastuu, mutta opettajien tulee olla aloitteellisia yhteistyössä (OPS 2004, 22). Kasvatusvastuun jakaminen edellyttää niin kodilta kuin koulultakin molemmin puolta kunnioitusta, avoimuutta ja rehellisyyttä, joita pidetään kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtina (Ekebom, Helin & Tulusto 2000, 24; OPS 2004, 22; Karila 2006, 95).

Korpisen ym. (1980a) tutkimuksessa 1980 – luvulla yhteistyön edellytyksiä tarkasteltiin sekä ulkoisina että sisäisinä edellytyksinä. Ulkoisia edellytyksiä ovat tietyt fyysiset puitteet, jotka tehokas yhteistyö kodin ja koulun välisen tiedottamisen toteuttaminen vaatii, kuten esimerkiksi sopivat tilat keskusteluille ja mahdollisuus käyttää puhelinta. Sisäisinä edellytyksinä voidaan pitää esimerkiksi opettajien koulutuksen avulla hankkimia yhteistyövalmiuksia ja opettajien asennoitumista yhteistyöhön. Tutkimuksesta kävi kuitenkin ilmi että vain 10 % vastaajista katsoi saaneensa koulutuksessa riittävästi valmiuksia yhteistyön tekemiseen. (Korpinen ym. 1980a, 23–24.)

Siniharjun (2003) tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota ainoastaan yhteistyön sisäisiin edellytyksiin siihen, mistä opettajat saavat ohjeita ja ideoita kodin ja koulun yhteistyön toteuttamiseen. Suurin osa opettajien kodin ja koulun yhteistyötä koskevista tiedoista, ohjeista ja ideoista tuli opettajakokemuksen kautta. Muiden opettajien ja vanhempien ideat ja ohjeet tulivat seuraavaksi, mutta huomattavasti vähemmän merkittävänä. Vapamuotoisissa vastauksissa ihmeteltiin eniten sitä, miksi vanhempien kohtaamiseen ei ollut annettu ohjeita opettajankoulutuksessa. Vuoden 1999 aineistossa vain 6 % vastanneista opettajista oli saanut paljon tai erittäin paljon ohjeita yhteistyön tekemiseen opettajankoulutuksen kautta. Kaikkein vähiten ohjeita opettajat olivat kummassakin aineistossa kokeneet saaneensa virallisilta tahoilta kuten kouluvirastolta, ohjaavilta opettajilta ja vesopäiviltä (Siniharju 2003, 68–69.)

Opettajan ammatillisessa toiminnassa koulun ja kodin yhteistyössä on kyse kasvatusvastuun jakamisesta vanhempien kanssa aidossa dialogissa. Kaikessa yhteistyössä olisi tärkeää muistaa, miksi yhteistyö on tärkeää ja että sitä tehdään lapsen parhaaksi. Lasta ja nuorta ei pidä jättää toiminnan ulkopuolelle, sillä juuri yhteistoiminnassa oppilas kokee olevansa merkityksellinen hänelle tärkeille aikuisille. Nämä kokemukset muokkaavat hänen minäkuvaansa ja tervettä itsetuntoaan, mikä samalla tukee oppilaan kasvua aktiiviseksi kansalaisyhteiskunnan jäseneksi. (Korpinen 2008, 102–103.)

Kodin ja koulun yhteistyön onnistuminen toimii esimerkkinä myös lapselle toimivasta yhteistyöstä ja kommunikoinnista. Lapsi saa jo varhain käsityksen aikuisten toiminnasta, joka antaa hänellekin esimerkin toimintamallista. Mikäli vanhemmat eivät arvosta kouluinstituutiota tai opettajan tekemää työtä, se näkyy myös lapsen arvostuksessa ja suhtautumisessa koulua kohtaan.

4.3 Käytetyt ja arvostetut yhteistyömuodot

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tehdään niin yksilö- kuin yhteisötasollakin. Yhteisötasolla tarkoitetaan yhdessä tehtävää toimintaa kuten retkiä, juhlia ja vanhempainiltoja. Yksilötason yhteistyöstä puhuttaessa taas tarkoitetaan yksittäisen oppilaan vanhempien ja opettajan välistä yhteistyötä kuten vanhempainvartteja. Opetuksenjärjestäjä, joka on usein kunta tai kuntayhtymä, on vastuussa yhteistyön yleisistä linjauksista, tarvittavista voimavaroista ja paikallisesta arvioinnista. (OPS 2004, 22; Metso 2007, 13.) Stacey'n (1991, 37) mukaan jokaisella koululla on omat tapansa tehdä yhteistyötä kodin kanssa. Se mikä toimii toisaalla, ei välttämättä toimi muualla. Tutkimukset kuitenkin osoittavat (mm. Hirsto 2001, Siniharju 2003) että vaikka koulut saavat itsenäisesti päättää käytetyistä yhteistyömuodoista, käyttävät ne silti pitkälti samantapaisia yhteistyömuotoja.

Epstein (2009, 152) on muodostanut kodin ja koulun yhteistyön kuusi pääryhmään:

1. vanhemmuuden tukeminen (parenting): Auttaa vanhempia ymmärtämään lapsen kehitystä ja luomaan kotona sellainen ympäristö, joka tulee oppimista. Auttaa myös kouluja ymmärtämään perheitä.
2. kommunikointi (communicating): Molemminpuolista ja monipuolista kommunikointia ja tiedottamista.
3. vapaaehtoisuus (volunteering): Vanhempien tietojen ja taitojen hyödyntämistä esimerkiksi apuopettajina tai avustajina, vanhempien osallistumista koulun tapahtumien järjestämiseen, toteutukseen ja seuraamiseen yleisönä.
4. kotona oppimiseen (learning at home): Vanhempien osallistuminen lapsen oppimiseen kotona esimerkiksi kotitehtävien tekoon.

5. päätöksenteko (decision making): Vanhempien ottaminen mukaan koulun päätöksentekoon, lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden laadintaan sekä vanhempainryhmiin.

6. yhteistyö muiden organisaatioiden kanssa (collaborating with the community): Yhteistyö yritysten, kansainvälisten organisaatioiden, terveydenhuollon ym. kanssa, jakamalla tietoa ja taitoja molempiin suuntiin.

Tässä tutkimuksessa kiinnitetään huomiota Epsteinin (2009) muodostamista ryhmistä kommunikointiin, yhteistyön vapaaehtoisuuteen sekä vanhempien huomioon ottamiseen päätöksien teoissa Ihastjärven kyläkoulussa.

Jokainen yhteistyömuotojen päätyyppi pitää sisältää useita erilaisia toimintamalleja (Epstein 2009, 14–16, 152–158). Monissa tutkimuksissa (mm. Soininen 1986, Hirsto 2001, Siniharju 2003) käytetyimmiksi ja tärkeimmiksi todetut yhteistyömuodot, kuten henkilökohtainen keskustelu tai kirjallinen informointi sijoittuvat Epsteinin jaottelussa kommunikointi – pääryhmän alle.

Korpisen ym. (1980a, 8) tutkimuksen tuloksissa ilmeni, että koko koulun järjestämät tilaisuudet ovat yleisempiä kuin luokkakohtaiset. Koko koulun yhteinen juhla (92 %) oli eniten käytetyin yhteistyömuoto, lähes kaikissa tutkimukseen osallistuneissa kouluissa oli järjestetty vuoden aikana ainakin yksi yhteinen juhla. Seuraavaksi yleisimpiä koulun järjestämiä yhteistyömuotoja olivat vanhempainillat (70 %), keskustelutilaisuudet (35 %), oppilastöiden näyttelyt (31 %) sekä kuuntelupäivät (27 %). Noin 30 % opettajista ei ollut järjestänyt oman luokkansa puitteissa mitään yhteistyötilaisuutta.

Hirston (2001) mukaan eniten käytettyjä yhteistyömuotoja olivat kommunikointia kuvaavat yhteistyön muodot. Yleisin yhteistyömuoto oli kirjallinen informaatio joko kirjeitse tai niin sanotun reppuvihkon välityksellä. Molempia muotoja käytettiin keskimäärin usein. (Hirsto 2001, 103.) Siniharjun (2003, 81) mukaan eniten käytettyjä yhteistyömuotoja olivat sekä vuoden 1984 ja vuoden 1999 aineistoissa puhelinkeskustelut, kirjallinen tiedote ja koko koulun yhteinen juhla. Ne olivat toteutuneet lähes sataprosenttisesti. Vuoden 1984 aineistossa kouluista 75 % oli pitänyt ainakin yhden koko koulun vanhempainillan ja opettajista 73 % oli pitänyt ainakin yhden oman luokan vanhempainillan. Vuoden 1999 aineistossa vastaavat prosentit olivat 90 % ja 91 %.

Hirston (2001) tuloksista puolestaan ilmenee, että kolmanneksi eniten opettajat ilmoittivat kertovansa vanhemmille oppilaan vahvuuksista ja myönteisistä ominaisuuksista. Luottamukselliset kahdenkeskiset keskustelut olivat neljänneksi käytetyin yhteistyön muoto. Vanhemmat osallistuivat kuitenkin keskimäärin melko harvoin päätöksentekoon koulussa. Myös vanhempien osallistuminen lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden laadintaan oli harvinaista. Vähiten käytettyjä yhteistyömuotoja olivat vanhempien käyttäminen opetuksen lisäresursseina kuten vanhempien osallistuminen opettamiseen tai vanhempien tuleminen tunnille kertomaan osaamisalueistaan. (Hirsto 2001, 103–104.)

Kilpeläisen (2010) mukaan kyläkouluissa käytetyt yhteistyömuodot ovat pitkälti samoja. Yhteistyön muotoina mainitaan esimerkiksi puhelut, reissuvihkot,

nettipostit, kirjeet, yksittäiset tapaamiset, vanhempainillat, tapahtumat, juhlat ja teemapäivät. Lisäksi koulun ja kodin välisenä yhteistyönä on mainittu retket, leirikoulut sekä vierailut kouluilla ja kodeissa. Kyläkoulut tekevät tavallisesti tiivistä yhteistyötä myös ympäröivän kyläyhteisön kanssa. Yhteistyömuotoina on käytetty esimerkiksi juhlia, tapahtumia, talkoita sekä tavaroiden ja varojen hankkimista porukalla. Yhteistyön avulla saadaan kerättyä rahaa tulevia tapahtumia ja retkiä varten, kunnostettua koulua ja piha-alueita sekä luotua sosiaalisia suhteita ja verkottumista. Koululaiset myös vierailevat kylien toiminnoissa ja vastavuoroisesti kyläläiset vierailevat kouluilla. Oppilaat ovat vierailleet kylien toiminnoissa, kuten tutustumiskäynnillä karjatilalle tai hevostallille elinkeinoelämään ja kyläläiset vastavuoroisesti koulun erilaisissa tapahtumissa. Jotkut kyläkoulut saattavat myös kutsua kylän omia asiantuntijavieraita koulutoimintaan mukaan. Lisäksi yhteistyötä tehdään myös muiden koulujen ja oppilaitosten kanssa. Yhteistyömuotoina muiden koulujen kanssa ovat esimerkiksi erilaiset kilpailut, retket, pelit, kulttuuri- ja liikuntatapahtumat, suunnittelukokoukset, yhteiset hankinnat ja kuljetukset, vierailut, toimintapäivät, leirikoulut sekä opetussuunnitelman tekeminen. Tavallisesti yhteistyökoulut ovat samankokoisia sekä oman kunnan piiristä. (Kilpeläinen 2010, 67–69, 71–73.)

Siniharjun (2003, 81–82) tuloksista käy myös ilmi, että kaikkien yhteistyömuotojen käyttö oli lisääntynyt vuoden 1984 aineistosta vuoteen 1999. Suurin muutos oli tapahtunut vanhempien ja opettajan välisessä henkilökohtaisessa keskustelussa. Henkilökohtaisia keskusteluja järjesti vuoden 1984 aineiston mukaan 10 % vastanneista. Vastaava luku oli vuoden 1999 aineistossa 88 %. Henkilökohtaisia keskusteluja, joissa myös lapsi oli mukana, oli järjestänyt vuonna 1984 3 % ja vuonna 1999 55 % vastanneista opettajista. Myös reissuvihkon käyttö oli lisääntynyt 53 prosentista 91 prosenttiin.

Niin opettajien kuin vanhempien asennoituminen yhteistyöhön on ollut pitkin 1980 ja 1990 lukua pääosin positiivista. Korpisen ym. (1980a, 23) mukaan suurin osa opettajista (80 %) koki yhteistyön tekemisen merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Siniharjun (2003, 114) tuloksissa on nähtävissä myös yhteistyön arvostuksen lisääntyminen: kun vuoden 1984 aineistossa yhteistyötä piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä 87 % opettajista oli vastaava luku vuoden 1999 aineistossa 94 %.

Monissa tutkimuksissa (mm. Korpinen ym. 1980a; Soininen 1986; Syrjälä, Annala & Willman 1997; Siniharju 2003) on todettu, että tärkein yhteistyömuoto niin opettajien kuin vanhempienkin mielestä oli henkilökohtaiset keskustelut. Syrjälän ym. (1997) mukaan henkilökohtaisten keskustelujen jälkeen tärkeimpinä yhteistyömuotoina opettajat pitivät luokkakohtaisia tapaamisia ja tapahtumia, vasta näiden jälkeen tulivat koko koulun yhteiset tilaisuudet. Siniharjun (2003, 76) tutkimuksessa on saatu samansuuntaisia tuloksia ja lisäksi opettajat pitivät tärkeänä kirjallista tiedotetta ja puhelinkeskustelua vanhemman kanssa. Tärkeimmiksi koetut yhteistyömuodot ovat kaikki vahvasti kommunikointia korostavia yhteistyömuotoja, joissa on mahdollista henkilökohtaisesti vaihtaa tietoa kodin ja koulun välillä.

4.4 Vanhempien osallistuminen yhteistyöhön

Yhteistyöhön osallistumisella tarkoitetaan vanhempien aktiivisuutta ottaa yhteyttä kouluun ja osallistua koulun järjestämiin tilaisuuksiin. Asennoitumisella puolestaan tarkoitetaan sitä, kuinka tärkeänä vanhemmat yhteistyötä pitävät ja kuinka he suhtautuvat yhteistyön tekemiseen. Berger (1981) on jakanut vanhemmat viiteen ryhmään sen mukaan, miten he asennoituvat kodin ja koulun yhteistyöhön. Jaottelun ääripäissä ovat vanhemmat jotka karttavat koulu kuin ”ruttoa”, ja vanhemmat, jotka nauttivat vallasta ja ovat yliaktiivisia osallistumaan. Kolmeen keskimmäiseen ryhmään kuuluvat vanhemmat, jotka tarvitsevat rohkaisua tullakseen kouluun; vanhemmat, jotka tulevat halukkaasti kouluun kutsuttaessa sekä vanhemmat, jotka ovat tyytyväisiä ja nauttivat yhteistyöstä. Suurin osa vanhemmista kuuluu kolmeen keskimmäiseen ryhmään, mutta koulun tulee ottaa huomioon kaikki ryhmät ja suhtautua niihin asiallisesti ja ymmärtävästi. (Berger 1981, 93.)

Niin opettajien kuin vanhempienkin asennoituminen yhteistyöhön on ollut pitkin 1980- ja 1990 -lukua pääosin positiivista. Korpisen ym. (1980a, 23) mukaan suurin osa opettajista (80 %) koki yhteistyön tekemisen merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Siniharjun (2003, 114) tuloksissa on nähtävissä myös yhteistyön arvostuksen lisääntyminen: kun vuoden 1984 aineistossa yhteistyötä piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä 87 % opettajista, oli vastaava luku vuoden 1999 aineistossa 94 %.

Vanhempien asennoituminen yhteistyöhön on ollut Ahon (1980, 34–35) mukaan positiivista, ja suurin osa vanhemmista pitää yhteistyön tekemistä tärkeänä tai erittäin tärkeänä (esim. Korpinen ym. 1980a, 76; Soininen 1986, 67; Siniharju 2003, 102). Syrjälä ym. (1997, 33) puolestaan on todennut vanhempien olevan hyvin tyytyväisiä yhteistyöhön. Siniharjun (2003, 102) tutkimuksessa vanhempien asennoitumista yhteistyön tekemiseen mitattiin opettajien kokemana ja heidän havaintojen perusteella. Suurin osa vanhemmista, molemmissa aineistoissa yli 80 %, suhtautui yhteistyön tekemiseen erittäin myönteisesti tai myönteisesti. Yhteistyöhön kielteisesti suhtautuvia vanhempia oli hyvin vähän, alle 3 %.

Aho (1980, 29, 31–32.) on todennut vanhempien olevan halukkaita osallistumaan joskus koulun järjestämään tilaisuuteen, mutta osallistumishalukkuus ei ole läheskään niin voimakasta kuin vanhemman kiinnostus oman lapsen käyttäytymisestä ja koulun toimintaa kohtaan. Soinisen (1986, 68–69) mukaan suurin osa vanhemmista on osallistunut koulun järjestämään tilaisuuteen kerran tai kaksi. Syrjälän ym. (1997, 33) mukaan vanhemmat ovat hyvin kiinnostuneita koulutoiminnasta ja koulun tapahtumista ja ovat valmiita osallistumaan monenlaiseen toimintaan. Siniharjun (2003, 102–103) mukaan yli 70 % opettajista arvioi kodin ja koulun yhteisiin tilaisuuksiin osallistuvan noin 75 % vanhemmista. Sen sijaan vanhempien tekemien yhteistyöaloitteiden määrät olivat muuta osallistumista vähäisempiä.

Keskeistä kodin ja koulun yhteistyössä kyläkouluissa ovat olleet kokemukset siitä, että vanhemmat ja vanhempainyhdistykset ovat olleet aktiivisesti mukana

koulun yhteisissä talkoissa sekä varain- ja tavaroiden hankinnassa. Yhteistyö kotien kanssa on luontevaa ja sujuu hyvin, sillä pienessä kylässä kaikki tuntevat toisensa. Vanhemmat ovat kiinnostuneita koulusta ja osallistuvat innokkaasti koulun toimintaan. Kyläkoululla on päivittäin jatkuvat ”avoimet ovet”, jolloin lasten vanhempia piipahtaa koululla usein. Tavoitteena on kodin kanssa yhteistyössä kasvattaa oppilaita aktiivisiksi oppijoiksi. Lisäksi yhteistyön tekeminen on helpompaa koska kaikki tuntevat kylällä toisensa ja oppilaiden perheet ovat jo entuudestaan tuttuja, joten on entistä mutkattomampaa ottaa kotiin yhteyttä. (Kilpeläinen 2010, 67–69.)

Oppilaiden vanhemmista on kyläkouluissa suuri apu erilaisissa talkootöissä sekä rahankeruussa. Vanhempien aktiivinen vanhempainyhdistys voi järjestää erilaisia tapahtumia, myyjäisiä, kilpailuja, talkoita, keräyksiä ja virkistystilaisuuksia. Tavallisimmin rahaa kerätään tulevia retkiä varten. Kerättyjen varojen lisäksi kyläkoulut saattavat saada erilaisia tavaralahjoituksia vanhempainyhdistyksiltä ja vanhemmilta. Vanhemmat saattavat esimerkiksi tuoda työpaikoiltaan materiaalia, kankaita, askartelutarvikkeita, piirustuspaperia, tietokoneita tai soittimia. Lisäksi vanhemmat innostuvat monesti tekemään talkootöinä koulun pihatöitä, maalaustöitä tai pitämään koulun urheilukentän kunnossa. Vanhemmat saattavat tulla erilaisiin tilaisuuksiin paistamaan vaikkapa lättöjä tai hoitaa oppilaiden kuljetukset erilaisiin tapahtumiin. (Kilpeläinen 2010, 68–69.)

4.5 Yhteistyön esteitä ja kehitysehdotuksia

Korpinen ym. (1980b, 12–13) havaitsivat tutkimustuloksissaan, että vanhempien ja opettajien arviot yhteistyön esteistä eroavan toisistaan. Esimerkiksi opettajien mielestä keskeinen este yhteistyölle oli liian suuret luokat, kun taas vanhemmat kokivat yhteistyön tekemisen esteeksi ajan ja mahdollisuuden puutteen. Vanhemmat toivoivat tapaamisia opettajan kanssa normaalin työajan jälkeen, kun taas opettajat haluavat tavata iltapäivällä oman työaikansa puitteissa. Myös Siniharjun (2003, 107) tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että ajan puute on yksi keskeisimmäksi yhteistyön esteeksi koettu tekijä niin vanhempien kuin opettajienkin kohdalla. Opettajien mukaan kolme merkittävintä estettä kodin ja koulun yhteistyölle opettajien mukaan olivat vanhempien ajan puute (45 %), se että yhteistyö ei kuulu opetusvelvollisuuteen eikä siitä makseta (33 %) sekä vanhempien negatiivinen tai passiivinen asenne (30 %). Opettajan ajan puutetta piti vähintään tärkeänä esteenä yhteistyölle 26 % vastanneista. Vapaamuotoisista vastauksista kävi kuitenkin ilmi, ettei kyse ole niinkään ajasta vaan opettajan voimavarojen puutteesta. Opettajista 26 % koki vanhempien valmiuksien puutteen osallistua opetuksen suunnitteluun tärkeänä tai erittäin tärkeänä yhteistyön esteenä.

Kodin ja koulun yhteistyö ei toteudu itsestään, vaan se vaatii aktiivista suunnittelua, kehittämistä ja arviointia (Metso 2007, 14) Kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi on järjestetty useita projekteja ja hankkeita. Esimerkkejä ovat Mannerheimin lastensuojeluliiton vuosina 1990–1995 järjestämä Sillanrakennus lapsen parhaaksi -projekti, jonka tavoitteena oli

kehittää kodin neuvolan, päivähoidon ja koulun yhteistyötä (Sillanrakennus lapsen parhaaksi 1995), valtakunnallinen kokeilu ja tutkimushanke MUKAVA (**muistuttaa kasvatustavasta**), joka käynnistettiin tukemaan koteja ja kouluja lapsen sosiaalisten perustaitojen oppimisessa (Launonen & Pulkkinen 2004) sekä Suomen vanhempainliiton ja Kehitysvammaliiton yhteinen Vuorovaikutuksella tuloksiin -projekti (Leino 2009). Vuorovaikutuksella tuloksiin – projektin myötä syntyi työväline Keinu, jonka tarkoituksena on luoda opettajalle ja vanhemmalle tietoa siitä, miten oppilas kokee luokkaympäristön ja suhteensa opettajaan ja luokan oppilaisiin. Samalla Keinu on myös väline, jonka avulla vanhemmat ja opettajat voivat keskustella lapsen kokemuksista ja siten tiivistää yhteistyötä kodin ja koulun välillä. (Leino 2009, 190.)

Omassa tutkimuksessamme tarkastelemme kodin ja koulun yhteistyötä Ihastjärven kyläkoulun ympäristössä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1. Tutkimuksen eteneminen

Tutkimusprosessimme käynnistyi syksyllä 2010 (ks. taulukko 2), kun graduohjaajamme Eira Korpinen kertoi meille kuullessaan Ihastjärven kyläkoulusta, joka rakennuttaa uuden koulun. Meitä kiinnosti kovasti kodin ja koulun välisen yhteistyön tutkiminen. Mielenkiintoisen näkökulman yhteistyölle tuo kyläkoulun erityinen ilmapiiri. Lisäksi toinen tutkijoista on itsekin kyläkoulun kasvatti, joten aihe kiinnosti kovasti. Niinpä päätimme tehdä pro gradu - tutkimuksen yhdessä ja ryhtyä töihin. Otimme aiheeksemme Ihastjärven uuden kyläkoulun hankkeen ja toteutuksen sekä sen ympärillä tapahtuvan yhteistyön kodin ja koulun välillä. Mielestämme tälle tapaustutkimukselle oli aihetta. Molemmat tutkimuksen kirjoittajista arvostavat kyläkoulun tuomaa erityistä yhteisöllisyyttä ja lämpöä, joka tahtoo valitettavan usein jäädä suurten ”massakoulujen” alle.

Tutkimuksemme aiheen valinnan jälkeen perehdyimme aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen sekä aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimuksen aineistoa lähdimme keräämään heti syksyllä 2010, jolloin aloitimme koulun blogin lukemisen. Kävimme myös vierailemassa Ihastjärven kyläkoululla helmikuussa 2011, jolloin keräsimme varsinaisen aineistomme haastattelun ja kotiin jaetun kyselylomakkeen kautta. Tämän jälkeen keskityimme haastatteluaineiston litteroimiseen, mikä oli yksi työteliäimmistä tutkimuksen tekemisen vaiheista. Litteroimisen jälkeen pääsimme käsiksi aineistomme analyysiin. Vuoden 2011 loppupuolella aloitimme tutkimustulosten kirjoittamisen, joita täydensimme vielä vuoden 2012 alussa, blogin seuraamisen loputtua. Kevään 2012 aikana kirjoitimme myös tutkimuksemme pohdinnan sekä johtopäätökset ja viimeistelimme työmme. Lopullisen silauksen työmme sai 2.5.2012, jolloin vierailimme Ihastjärven uudella kyläkoululla esittelemässä tutkimuksemme tulokset koulun henkilökunnalle sekä vanhemmille.

TAULUKKO 2. Tutkimuksen eteneminen

Syyskuu 2010	- Aiheen valinta - Kirjallisuuteen perehtyminen alkaa - Blogin seuraaminen alkaa
Marraskuu – Joulukuu 2010	- Tutkimusongelmien määrittelyminen - Aineiston keruun suunnittelu - Kirjallisuuskatsauksen kirjoittaminen alkaa
Tammikuu 2011	- Kyselylomakkeen ja haastattelun teemojen suunnittelu
Helmikuu 2011	- Vierailu Ihastjärven koululla - Haastatteluaineiston kerääminen sekä kyselylomakkeiden jakaminen koteihin
Huhtikuu – Toukokuu 2011	- Haastatteluaineiston litterointi
Elokuu – Lokakuu 2011	- Aineiston analysointi
Marraskuu- Joulukuu 2011	- Tutkimustulosten kirjoittaminen alkaa
Tammikuu 2012	- Blogin seuraaminen loppuu - Blogiaineiston tulosten kirjoittaminen
Helmikuu 2012	- Pohdinnan ja johtopäätösten kirjoittaminen
Maaliskuu- Huhtikuu 2012	- Tutkimuksen viimeistely
Toukokuu 2012	- Vierailu koululla ja tutkimustulosten esittely koulun henkilökunnalle ja vanhemmille

5.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tutkimuksellisenä lähestymistapana on fenomenologia. Valitsimme tämän lähestymistavan, koska se sopii ihmisten ainutlaatuisten kokemusten ja elämysmaailman tutkimiseen (Varto 1996). Laadullinen suuntaus tutkii merkityksiä ja merkitysten tutkiminen korostaa laadullisen suuntauksen tulkitsevaa eli hermeneuttista luonnetta, jossa yksilön ääni tulee kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 22, 24). Laadullista tutkimusta kuvaavat subjektiivisuus ja ainutkertaisuus. Sen kohteena on yleensä yksilö ja hänen kokemusmaailmansa. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole pyrkiä hypoteesien todistamiseen, vaan usein lähtökohdانا on tutkittavan ilmiön kuvailu, ymmärtäminen ja syvälinen tulkinta. (Eskola &

Suoranta 1998, 13–15.) Näiden lähtökohtien pohjalta lähdimme suunnittelemaan myös omaa tutkimustamme. Tavoitteenamme oli saada koulun henkilökunnan ja vanhempien näkemykset ja ajatukset esille, mikä tuo tutkimukseemme subjektiivisen näkökulman. Tutkimuksemme on ainutlaatuinen jo tutkimuskohteen eli tapauskoulun johdosta, sillä uudet, modernit kyläkoulut ovat hyvin harvassa.

Laadullisen tutkimuksen ymmärtävää ja syvällistä tutkimusta voidaan rikastuttaa monipuolisilla tutkimusmenetelmien käytöllä. Erilaisia aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää vaihtoehtoisina, rinnakkaisina tai eri tavoin yhdistettyinä kokonaisuuksina. Tällöin laadullisen tutkimusmenetelmän rinnalle nousee kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Määrällisen tutkimuksen lähtökohtana on ennustettavuus ja faktojen määrällinen esiintyminen. Laadullisen tutkimuksen merkitysmaailman korostamisen sijaan määrällinen tutkimus kuvaa muuttujia taulukkomuodoissa ja päätelmien tekoa havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. Tutkimusmenetelmiä määrällisen aineiston keräämiseen on useita, mutta yleisiä ovat muun muassa strukturoidut haastattelut. (Bogdan & Biklen 1992, 45–48; Eskola & Suoranta 1998, 13–15; Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2001, 137; Metsämuuronen 2000, 65; Tuomi ja Sarajärvi 2003, 73.)

Metsämuuronen (2000) sekä Hirsjärvi ja Hurme (2000) puhuvat myös useamman tutkimusmenetelmän käytön puolesta, koska se antaa tutkimuksessa varmempaa tietoa. Tätä ilmiötä kutsutaan triangulaatioksi, jolloin samaa ilmiötä tarkastellaan useasta eri suunnasta sekä eri menetelmillä.

Triangulaatiosta erotetaan Denzinin (1978) mukaan (ks. Tuomi & Sarajärvi 2003, 140–141) yleisimmin seuraavat neljä tyyppiä:

1. Tutkimusaineistoon liittyvä triangulaatio, jolla tarkoitetaan sitä, että tietoa kerätään monelta eri tiedonantajryhmältä.
2. Tutkijaan liittyvä triangulaatio, jolla tarkoitetaan, että tutkijoina toimii mahdollisimman monia henkilöitä.
3. Teoriaan liittyvä triangulaatio, joka tarkoittaa, että tutkimuksessa tulisi ottaa huomioon monia teoreettisia näkökulmia laajentamaan tutkimuksen näkökulmaa.
4. Metodinen triangulaatio, jolla tarkoitetaan useiden metodien käyttöä. Denzin (1978) puhuu (ks. Tuomi & Sarajärvi 2003, 140–141) tässä yhteydessä metodin sisäisestä alaluokasta ja toisaalta metodien välisestä alaluokasta. Ensiksi mainitulla menetelmällä hän tarkoittaa tilannetta, jossa tutkija valitsee yhden metodin, esimerkiksi kyselyn, ja kysyy samaa asiaa erityyppisin kysymyksin. Jälkimmäisellä luokalla Denzin tarkoittaa samasta ilmiöstä eri metodein tai tutkimusstrategiain kerättävää tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 141–142.)

Tutkimuksessamme triangulaatio toteutuu useiden tyyppien osalta. Tutkimusaineiston aineistomme olemme keränneet niin koulun henkilökunnalta kuin vanhemmilta ja oppilailtakin. Lisäksi olemme keränneet tutkimusaineistoa

eri menetelmin: haastattelemalla, kyselyn avulla sekä seuraamalla koulun blogia. Mielestämme metodisen triangulaation avulla voidaan tutkimuksen ilmiöstä kerätä monipuolista aineistoa, jonka vuoksi tutkimuksemme pohjautui metodisen triangulaation lähtökohtiin. Metodisen triangulaation avulla korostamme näkemyksien ja kokemusten esiintyvyyttä ja kuvailemme samalla henkilökunnan ja vanhempien antamien vastauksien samankaltaisuutta, mutta myös niiden eroavaisuuksia. Myös tutkijaan liittyvä triangulaatio toteutuu, sillä tämä tutkimus on tehty parityönä.

Tutkimuksessamme olemme korostaneet fenomenologis-hermeneuttista lähtökohtaa, koska lähtökohtana halusimme kuvata Ihastjärven koulun henkilökunnan ja vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä uudesta kouluhankkeesta ja sen ympärillä tehdystä yhteistyöstä. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen keskeisimpiä periaatteita ovat tutkimuskohteen inhimillinen kokemus, elämismaailma ja eletty kokemus, tavoittaakseen sen millainen ihminen on ainutkertaisuudessaan, on tutkimuksen tartuttava yksilön kokemukseen (Rouhiainen 2010; Varto 1996, 58–59). Myös fenomenografisen lähestymistavan kautta tutkittavasta ilmiöstä saadaan kuvattua se, miten jokin ilmiö ilmenee jollekin (Simola 1993, 22–23). Lähtökohta korostaa kuitenkin ihmisten toisen asteen näkökulmaa käsityksistä, mikä vaatii syvällisempää ja pitkäkestoisempaa aineistonkeruuta (Simola 1993, 22–23). Voidaankin nähdä, että fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus on tulkinnallista tutkimusta (Rouhiainen 2010; Varto 1996, 58–59.). Omassa tutkimuksessamme lähtökohtana oli kuvailla ja eritellä koulun henkilökunnan ja vanhempien sen hetkistä kokemusta ja näkemystä tutkittavasta ilmiöstä, jonka vuoksi omana metodologisena lähtökohtana korostuu fenomenologis-hermeneuttinen lähtökohta.

5.3 Tapaustutkimus

Tämä tutkimus on kvalitatiivisen tutkimuksen lisäksi tapaustutkimus. Luonteenomaista tapaustutkimukselle on se, että yksittäisestä tapauksesta tuotetaan yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa. Aineistonkeruussa käytetään useita menetelmiä, kuten myös tässä tutkimuksessa olemme käyttäneet. Tapaustutkimus ei ole menetelmä, vaan se on lähestymistapa sekä näkökulma todelliseen ja ”todellisuuden” tutkimiseen. Erilaisia tapaustutkimuksen muotoja voivat olla esimerkiksi, etnografinen tutkimus, evaluaatiotutkimus, toimintatutkimus ja elämäkerrallinen tapaustutkimus. Näin tapaustutkimuksen teko ei rajoita menetelmävalintoja. Käytössä ovat samalla tavoin kvantitatiiviset kuin kvalitatiivisetkin menetelmät, eli tapaustutkimus ei ole synonyymi laadulliselle tutkimukselle. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 190–191, 198–199.)

Luonteenomaisia piirteitä tapaustutkimukselle ovat esimerkiksi yksilöllistäminen, kokonaisvaltaisuus, luonnollisuus, vuorovaikutus, monitieteisyys, joustavuus ja arvosidonaisuus. Käsiteltävän aineiston on muodostettava kokonaisuus, eli tapaus. Käsitteenä tapaus ei ole yksiselitteinen. Yinnin (1994) mukaan tapaustutkimuksessa tapaus voi olla esimerkiksi yksilö, perhe, yhteisö,

organisaatio, tapahtumaprosessi tai fyysinen yksikkö. Käsiteltiinpä tapaus kuinka tahansa on kerrottava käytetyt tapauksen valintakriteerit. Mikäli tapauksessa on kyseessä yksilö, on perusteltava miksi juuri hän. Jos tapauksessa on kyseessä ryhmä, on lisäksi kerrottava miten ryhmään kuuluvat ovat identifioitavissa. Tutkittaessa tilannetta, prosessia tai tapahtumaa on esitettävä myös alku- ja loppukohtat. (Saarela- Kinnunen & Eskola 2010, 190–193, 198–199.) Tässä tutkimuksessa tapauksena on Ihastjärven kouluhanke. Mielenkiintoisen Ihastjärven kouluhankkeesta tekee se, että viime vuosikymmenien aikana kyläkouluja on pääsääntöisesti lakkautettu, mikä tekee kouluhankkeesta valtakunnallisestikin ainutlaatuisen. Tästä syystä se on oivallinen valinta tapaustutkimuksen kohteeksi.

Tapaustutkimusta on kritisoitu edustavuuden puutteesta ja puutteellisesta kurinalaisuudesta aineistoa kerättäessä ja analysoitaessa. Sen sijaan tapaustutkimuksen vahvuutena on sen kokonaisvaltaisuus. Laitinen (1998, 34) sanoo, että tapaustutkimus voi tapaukseen keskittyessäänkin olla myös selektiivistä; kun tutkimuskohde laajenee, saattaa olla viisasta keskittyä johonkin tiettyyn näkökulmaan. Itse rajasimme tämän tapaustutkimuksen käsittelemään vain yhteistyötä kouluhankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Ymmärtääksemme tiettyä tapausta meidän on Saarela-Kinnusen (2010) mukaan otettava huomioon ajalliset, paikalliset, historialliset, poliittiset, taloudelliset, kulttuuriset, sosiaaliset ja henkilökohtaiset seikat. Näin tapahtuu myös tässä tutkimuksessa. Tapaustutkimuksessa tulee tehdä näkyväksi tutkimusprosessi, jolloin tutkimusraportin lukija saa selville, miten tutkimuksen johtopäätöksiin on päädytty ja samalla hän voi arvioida tutkimuksen luotettavuutta. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 190–192.) Tutkimusprosessia olemme kuvanneet esimerkiksi taulukossa 2.

5.4 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimuksemme tarkoitus on kuvata ja analysoida kodin ja koulun välistä yhteistyötä tapauskoulun kehittämisen näkökulmasta ja tuoda ilmi, kuinka aktiivisella toiminnalla ja hyvällä yhteistyöllä, niin perheen kuin ympäröivän yhteisön kanssa, voidaan kehittää uutta kyläkoulua alhaalta ylöspäin. Tutkimuksen avulla saamme tietoa siitä, millaisia yhteistyömuotoja koulussa käytetään ja arvostetaan sekä kuinka yhteistyöllä voidaan tehdä yhteistä hyvää koko kylälle, johon osallistuvat kaikki tasavertaisesti.

Tutkimuksemme tutkimusongelmat ovat:

1. Miten koulun suunnittelussa ja sen kehittämisessä on otettu huomioon oppilaat, opettajat ja vanhemmat sekä kyläläiset?
2. Missä muodoissa kodin ja koulun yhteistyötä on tehty Ihastjärven kyläkoulussa yleensä sekä kouluhankkeen yhteydessä?
3. Miten eri osapuolet ovat kokeneet kouluhankkeen?

5.5 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmää miettiessämme lähtökohtana tutkimukselle oli ajatus ihmisestä kokemuksellisena ja aktiivisena tiedonantajana. Keräsimme aineistoa Ihastjärven kouluhankkeesta kolmella menetelmällä: haastattelemalla, kyselylomakkeille sekä seuraamalla koulun blogia, jossa aktiivisesti tiedotetaan kouluhankkeen etenemisestä. Haastattelimme koulun rehtoria, joka toimii koulussa myös luokanopettajana sekä muuta henkilökuntaa: kahta luokanopettajaa, avustajaa sekä keittäjää. Haastattelut toteutettiin Ihastjärven koululla 22.2.2011 vierailumme yhteydessä. Lisäksi keräsimme perheiden ajatuksia kodin ja koulun yhteistyöstä sekä kokemuksia kouluhankkeen suunnittelusta ja toteutuksesta kyselylomakkeella. Lomakkeet jaettiin koteihin 7.3.2011. Ne tuli palauttaa koululle viikon sisällä, viimeistään 11.3.2011. Koulun blogia olemme seuranneet syksystä 2010 alkaen aina kevääseen 2012 saakka, jolloin uusi koulu valmistui.

5.5.1 Haastattelu

Hirsjärvi ja Hurme (2000, 41) määrittelevät haastattelun tutkimuksen tiedonkeruu menetelmäksi, ”jossa henkilöiltä kysytään heidän omia mielipiteitään tutkimuksen kohteesta ja vastaus saadaan puhutussa muodossa”.

Toteutimme ensiksi ryhmähaastattelun, jossa oli mukana rehtori/luokanopettaja ja muu koulun henkilökunta. Olimme jakaneet haastateltaville etukäteen haastattelun teemat sekä muutamia kysymyksiä, joihin toivoimme vastauksia (ks. liite 3). Haastattelun teemoja olivat Ihastjärven koulu, kouluhanke ja yhteistyö. Haastattelu kesti reilun tunnin. Tämän jälkeen haastattelimme vielä erikseen koulun rehtoria, joka on ollut keskeinen henkilö hankkeen toteutuksessa. Haastattelu kesti noin 20 minuuttia.

Päädymme käyttämään haastattelua aineistonkeruumenetelmänä, koska halusimme selvittää, mitä koulun henkilökunta uudesta kouluhankkeesta ajattelee ja kuinka sen suunnittelu ja toteutus on heidän mielestään sujunut. Haastattelu on laadullisen tutkimuksen yleisimpiä tiedonkeruumuotoja, koska se on joustava menetelmä. Se on eräänlaista keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja hänen johdattamana. Tämä tilanne luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa ja tällä tavoin taustalla oleviin motiiveihin voidaan saada vastauksia. Tehdessään haastattelua tutkijan tehtävänä on kuvata haastateltavan ajatuksia, kokemuksia, tunteita ja käsityksiä. Ihmiseltä kysellään hänen arvostuksiaan, kokemussisältöjään ja uskomuksiaan. (Hirsjärvi & Hurme 200, 34, 41, Eskola & Suoranta 1999, 86.)

Ominaista haastattelulle on, että siihen osallistuvat ihmiset koettavat käsitteellisesti välittää mielellistä suhdettaan maailmaan. Haastattelijan tarkoitus on, että hän saisi selville miten haastateltavalla jonkin objektin tai asiantilan merkitys rakentuu. On muistettava, että haastattelussa kehitetään myös uusia ja yhteisiä merkityksiä. Haastattelutilanteeseen pystytään soveltaman yhteisrakentamisen käsitettä (co-construction), joka on yleistynyt viime vuosina varsinkin kehityopsykologiassa. Haastattelutilanteessa tämä tarkoittaa sitä, että

haastatteluvastaus kuvastaa myös aina haastattelijan läsnäoloa ja hänen tapaansa kysyä asioita samalla tavalla kuin edeltäviä kysymyksiä ja vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 49.)

Tämän tutkimuksen kannalta haastattelun suurin hyöty on se, että se antaa tutkimuksen tiedonantajille mahdollisuuden tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Lisäksi haastattelulla voidaan syventää saatavia tietoja. Näin voidaan tehdä esimerkiksi pyytämällä esitettyjen mielipiteiden perusteluja ja pyytämällä haastateltavaa tarkentamaan vastauksiaan. Haastattelu on kuitenkin aikaa vievä ja kallis menetelmä, joka vaatii taitoa ja kokemusta. Itse haastattelutilanteessa virheitä voi aiheutua niin haastattelijasta kuin haastateltavastakin. Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää haastateltavan taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Haastattelussa ei voida taata myöskään samaa anonyymiutta kuin lomakkeilla. Lisäksi tutkijalle haastattelu on huomattavasti vaativampi menetelmä. (Hirsjärvi & Hurme 2000 35–36.)

5.5.2 Kyselylomake

Lähetimme kyselylomakkeen (ks liite 2) jokaiseen ihastjärveläiseen perheeseen, jolla oli lapsia Ihastjärven koulussa lukuvuonna 2010–2011. Lomakkeita lähetettiin kaiken kaikkiaan 33 kappaletta ja niistä palautui 26. Kahdessatoista lomakkeessa oli yhteystiedot mahdollista jatkohaastattelua varten. Jatkohaastattelua ei aineiston runsauden johdosta tehty.

Kysely on yksi tapa kerätä monipuolista aineistoa. Se on keskeisin survey-tutkimuksen menetelmä. Se tarkoittaa sellaista kyselyä, haastattelun ja havainnoinnin muotoa, jossa aineistoa kerätään pääasiallisesti standardoidusti että strukturoidusti. Sekä tutkija että tutkimuskohde joutuvat vastaamaan tietyn kaavan tai ennakkosuunnitelman mukaan. (Laaksovirta 1988, 47–48.) Kyselylomakkeen avulla voidaan kerätä laaja ja monipuolinen tutkimusaineisto. Se on tehokas aineiston keruutapa, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Kyselylomake soveltuu parhaiten, mikäli halutaan kerätä faktatietoa ja tutkija tietää etukäteen minkälaista tietoa vastaaja pystyvät antamaan (Hirsjärvi & Hurme 2000, 45). Kyselyn heikkoutena voidaan pitää sitä, että tutkija ei voi olla täysin varma siitä, kuinka vakavasti tiedonantajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Lomakkeen vastausvaihtoehdot eivät välttämättä ole onnistuneet tarkoituksenmukaisesti ja tiedonantajien väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida. Kyselylomakkeen tulisi olla rohkaiseva ja näyttää helposti täytettävältä ja avoimille vastauksille tulisi olla riittävästi tilaa, mikä edesauttaa kyselyihin vastaamista. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2001, 182–184.) Kyselylomakkeiden käytön haitat voidaan kuitenkin minimoida silloin, kun lomakkeet on huolella suunniteltu ja niillä pyritään ottamaan selvää melko yksiselitteisistä ja konkreettisista ilmiöistä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 37).

Kyselylomakkeen avulla voidaan kerätä tietoa muun muassa tosiasioista, kokemuksista, käyttäytymisestä, mielipiteistä ja arvoista. Lomakkeen huolellisella laadinnalla voidaan tehostaa tutkimuksen tarkoituksenmukaista onnistumista. Kyselylomakkeessa käytetään yleensä kolmea erilaista kysymystenasettelumuotoa. Avoimissa kysymyksissä esitetään ainoastaan

kysymys, johon jää vain tyhjä tila vastausta varten. Näin kyselyn avulla voidaan pyytää myös perusteluja toiminnoille tai mielipiteille. Avoimet kysymykset antavat vastaajille mahdollisuuden sanoa, mitä he todella ajattelevat ja näin ollen samalla osoittavat, mikä keskeistä heidän ajattelussaan. Monivalintakysymyksissä vastaaja valitsee vastausvaihtoehdon tai useampia vaihtoehtoja tutkijan valmiiksi laatimista vastausvaihtoehdoista. Asteikkoihin perustuvassa kysymystyyppissä tiedonantaja vastaa valmiiksi esitettyihin väittämiin valitsemalla niistä sen, miten voimakkaasti hän on samaa tai eri mieltä kuin esitetty väittäjä. Asteikkoihin perustuvaa kysymystyyppiä edustaa Likertin -asteikko, joka on tavallisemmin 5 tai 7 -portainen, jonka vaihtoehdot muodostavat nousevan tai laskevan skaalan. Kyselyssä valmiita vastauksia voi käyttää silloin, kun kysymyksen kohteena olevasta asiasta on olemassa yleisesti hyväksytty luokitus. Tämän luokituksen tulee olla kattava. Avoimia kysymyksiä tulee käyttää silloin, kun kysymyksen kohteena oleva aihepiiri ei ole vielä jäsentynyt. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2001, 184–190, Järvinen & Järvinen 1993, 87.)

Tutkimuksemme kyselylomakkeen taustatiedoissa kysytään vastaajalta perheen lapsimäärää, lomakkeen tuoneen lapsen luokka-astetta, sukupuolta sekä vanhemman sukupuolta ja ammattia. Kysymykset 1-3 käsittelevät kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Kysymyksessä 1 vanhemman tuli rastittaa yhteistyömuotoja, joita hän on koulun kanssa käyttänyt (esimerkiksi kirjallinen yhteydenpito ja puhelut), sekä kuvailla niiden tärkeysastetta asteikolla 1-3. Kysymyksessä 2. kysytään vanhemman mielipidettä yhteistyön riittävydestä. Samalla on mahdollista perustella mielipiteensä. Kolmas kysymys on avoin kysymys, johon vanhempi saa kirjoittaa vapaasti missä asioissa yhteistyötä on tehty.

Lomakkeen kysymykset 4–7 koskevat yhteistyötä, jota on tehty kouluhankkeen tiimoilta. Kysymykset 4a ja 4b kohdistuvat yhteistyön tekemiseen ja sen muotoihin kouluhankkeessa. Kysymykset 5–6 käsittelevät vanhempien saamaa informaation määrää kouluhankkeesta. Lisäksi avovastauksessa on pyydetty vielä tarkemmin erittelemään, minkälaista tietoa kouluhankkeesta on saatu. Kysymyksessä 7 vanhempia pyydetään rastittamaan vaihtoehdot, joiden kautta he ovat saaneet tietoa kouluhankkeesta (esimerkiksi osallistumalla tiedotustilaisuuksiin). Kysymykset 8–9 olivat avoimia kysymyksiä, joissa tiedusteltiin vanhempien ja lasten suhtautumista kouluhankkeeseen sekä osallistumista sen suunnitteluun ja toteutukseen. Kysymyksessä 10 pyydettiin kertomaan, kuinka perheen mielipiteitä on otettu huomioon. Kysymys 11 tiedusteli perheen mielipidettä siitä, kuinka se voisi olla jatkossa mukana hankkeessa. Viimeisessä kysymyksessä vastaajia pyydettiin vielä kertomaan, ketkä perheestä osallistuivat kyselylomakkeen täyttämiseen.

Suurimmassa osassa palautuneista lomakkeista vastauksiin oli osallistunut koko perhe yhdessä (ks. taulukko 3). Toiseksi yleisemmin vastaajina olivat huoltajat yhdessä tai äiti yksin.

TAULUKKO 3. Kyselylomakkeeseen vastanneet

Äiti yksin	6
Isä yksin	1
Huoltajat yhdessä	6
Perhe yhdessä	9
Muu	4 (Äiti ja lapsi 3 / Isä ja lapsi 1)

5.5.3 Blogi

Tutkijan ei tarvitse aina kerätä empiiristä tutkimustaan varten uutta aineistoa, vaan tutkijalla on päinvastoin laadulliseen tutkimukseen käytävissä loppumaton määrä valmiita aineistoja. Valmiita aineistoja voidaan käyttää ja analysoida hyvin monilla eri tavoilla, esimerkiksi sisällönanalyysillä tai tapaustutkimuksen keinoilla. Joskus saattaa olla jopa järkevää tukeutua sekundaariaineistoon, kuin että keräisi kokonaan uutta. Valittaessa valmista aineistoa tutkijan on mietittävä, onko aineisto sopiva tutkimusongelmalle ja kuinka se palvelee sitä. Erityisesti esimerkiksi joukkotiedotus tuottaa kiihtyvällä tahdilla aineistoa, joka soveltuu erinomaisesti laadullisen analyysin kohteeksi. (Eskola & Suoranta 2005, 117–119.) Omassa tutkimuksemme käytämme muun aineistomme lisäksi myös aineistona koulun omaa blogia, joka myös täydentää muiden aineistojemme tuloksia.

Blogi tukee haastattelu- ja kyselylomakeaineistoja sekä parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Blogia kirjoittaa koulun rehtori Jaana Strandman (Ihastjärven koulun blogi). Blogissa hän kuvaa Ihastjärven koulun tapahtumia sekä tiedottaa aktiivisesti ja säännöllisesti kouluhankkeen etenemisestä. Blogissa rehtori on pyytänyt myös oppilaita, vanhempia sekä kyläläisiä kertomaan ja kommentoimaan omia ajatuksiaan hankkeesta.

Blogi on juuri sitä varten olemassa, että kaikki voivat vapaasti kommentoida näkemyksiään, ehdotuksiaan ja mielipiteitään uudesta tulevasta koulusta. Blogi on ollut ahkerassa käytössä, vuorovaikutus on molemminpuolista ja blogista ”huokuu” kyläkoulun yhteisöllisyys. Opettajista Jaana on ollut eniten blogissa esillä, eikä muiden opettajien näkemykset käy niistä kovin selvästi julki. Vanhemmat ovat kirjoitelleet myös blogeihin mielipiteitään ja osallistuneet aktiivisesti koulun tilaisuuksiin ja erilaisiin tempauksiin. Uuden kyläkoulun valmistuttua blogi on ollut lähinnä tiedottamista ja yleisten kuulumisten kertomista varten oppilaille, vanhemmille sekä kyläläisille. Kyläkoulun hankkeesta blogissa ei enää juurikaan puhuta. Tutkimuksemme ainoistona olemme pääsääntöisesti käyttäneet blogin etusivua, jossa koulun tapahtumista

kerrotaan ajankohtaisesti sekä ”reksin boksia”, jossa tiedotetaan myös koulun kuulumisia ja tuleviakin asioita.

5.6 Aineistojen analyysi

Analysointimahdollisuudet ovat kvalitatiivisessa tutkimuksessa rajattomat ja tässä piileekin juuri laadullisen aineiston rikkaus; mikäli yksi analyysitapa ei tunnu johtavan mihinkään tai tuntuu muutoin toimimattomalta, voi aina soveltaa myös jotakin toista tapaa. Tavallisesti käytännössä eri analyysitavat kietoutuvat toisiinsa, eivätkä välttämättä ole lainkaan selvärajaisia. Harvoin edes pystytään soveltamaan vain yhtä analyysitapaa. Analyysiprosessilla, joka perustuu tutkijan loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, on tarkoitus luoda tutkimusaineistoon selkeyttä ja tällä tavoin tuottaa uutta informaatiota asiasta jota tutkitaan. Aluksi aineisto hajotetaan niin, että se käsitteellistetään ja kootaan yhteen uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi hukkaamatta kuitenkaan sen sisältämää tietoa. Eli tiivistämällä aineistoa pyritään sen tietoarvon lisäämiseen luomalla samalla hajanaisesta aineistosta selkeää, mielekästä sekä yhtenäistä informaatiota. (Kilpeläinen 2010, 25, Eskola & Suoranta 2005, 160–161.)

Olemme käyttäneet tässä tutkimuksessa aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda aineistoon selkeyttä ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Analyysin avulla pyritään tiivistämään tietoa kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää monipuolista informaatiota ja luomaan laajasta aineistosta selkeää ja mielekästä. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Miles ja Huberman (1994 Tuomen & Sarajärven 2009, 108 mukaan) kuvaavat aineistolähtöisen laadullisen aineiston analyysiä kolmivaiheiseksi prosessiksi: 1) Aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen.

Kyselylomakkeen analysointi

Teimme aineistomme analyysin edellä kuvatun prosessin mukaisesti. Aloitimme aineiston analyysin lukemalla kaikki kyselylomakkeiden vastaukset läpi. Tämän jälkeen etsimme vastauksista tutkimusongelmiemme mukaisia ilmauksia ja alleviivasimme ne. Tällä tavoin aineistosta pystytään poimimaan sen sisältämiä keskeisiä aiheita ja samalla karsimaan pois tutkimuksemme kannalta epäolennaista tietoa (Eskola & Suoranta 2005, 174–175; Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Laadimme alleviivatuista ilmauksista erillisen tiedoston ja etsimme niistä samankaltaisuuksia. Yhdistimme samankaltaiset ilmaisut ja laitoimme ne yhden otsikon alle. Yläotsikot muodostuivat pitkälti tutkimusongelmiemme mukaan. Otsikoita olivat: ”Miten koulun suunnittelussa ja sen kehittämisessä on otettu huomioon oppilaat, opettajat ja vanhemmat sekä kyläläiset?”, ”Missä muodoissa yhteistyötä on tehty?” sekä ”Mitä ajatuksia ja tuntemuksia kouluhanke on eri osapuolissa herättänyt?”.

Esimerkiksi Kysymyksen 4b, millä tavoin yhteistyö on tehty, kohdalla aineiston analyysiä kuvaa taulukko 4.

TAULUKKO 4. Aineiston pelkistäminen

Aineistossa esiintynyt ilmaisu	Alaotsikko	Yläotsikko
"Vanheimpainillassa on käyty läpi vaihetta, suunnittelua, paikkaa ym." Vastaaja 2	Yhteinen ideointi	Vanhempien oppilaiden, opettajien ja kyläläisten huomioiminen koulun suunnittelussa ja toteutuksessa
"Koko kylän yhteisiä suunnittelu iltoja uuden koulu tilojen ja toimintojen optimoimiseksi" Vastaaja 11		
"Vanhempien kesken / kyläläisten kesken koulun henkilökunnan kanssa keskustellen, ideoiden toimien.." Vastaaja 13		
"Aikuiset ja lapset ovat saaneet osallistua koulun suunnitteluun ja toimintakeskuksen palveluihin." Vastaaja 26		
"Koulusta on laitettu tiedotteita sekä tekstiviestejä ja sähköpostia" Vastaaja 4	Tiedotus	
"Tiedotus, kyselyt." Vastaaja 9		
"Olemme olleet kuulemassa jokaisen tiedostutilaisuuden.." Vastaaja 14		

Lisäksi jäsensimme aineistomme kysymykset, joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot (ks. liite 2 kysymykset 1, 2, 4a, 5, 7 ja 12) taulukoiksi, joihin listasimme tukkimiehenkirjanpidolla, jokaisen vastauksen, jossa oli valittu kyseinen vaihtoehto. Tämän jälkeen laskimme yhteen, kuinka moni vastaajista oli valinnut saman vaihtoehdon.

Haastatteluaineiston ja blogin analyysi

Haastatteluaineiston analyysin aloitimme litteroimalla, eli kirjoitimme nauhoitetut haastattelut auki, mikä jälkeen toimimme haastatteluaineiston kanssa samoin kuin kyselylomakkeiden kanssa. Etsimme aineistosta tutkimusongelmien kannalta oleellista tietoa, ryhmittelimme samankaltaiset vastaukset ja muodostimme niistä ala- ja yläotsikoita. Lopuksi etsimme blogiaineistosta muiden aineistojen pohjalta muodostuneisiin alaotsikoihin sopivia mainintoja. Olemme pyrkineet pitämään eri aineistot tutkimustuloksia esiteltäessä mahdollisimman hyvin erillään, jotta tutkimuksen osapuolten ajatukset erottuisivat mahdollisimman hyvin toisistaan.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä tutkimuksen osassa esittelemme tutkimuksemme tulokset. Kerromme aluksi, miten koulun suunnittelussa ja kehittämisessä on otettu huomioon oppilaat, opettajat, vanhemmat sekä kyläläiset. Tämän jälkeen tarkastelemme koulussa käytettyjä ja arvostettuja yhteistyömuotoja sekä lopuksi esittelemme, miten eri osapuolet ovat kokeneet kouluhankkeen.

Kuljetamme tutkimustulosten esittelyssä rinnakkain niin haastattelusta, kyselylomakkeista kuin koulun blogistakin saamiamme tuloksia, koska ne sisältävät paljon samoja teemoja ja täydentävät hyvin toisiaan. Tutkimuksen tulokset esitämme analysoinnin tuloksena nousseisiin kolmeen tutkimusongelmaan peilattuna: kouluhankkeen suunnittelu ja kehittäminen yhteistyössä ympäröivän yhteisön kanssa, yhteistyömuotoja sekä ajatuksia ja tunteita kouluhankkeesta. Tutkimuksen tiedonantajat olemme luokitelleet koulun henkilökuntaan, oppilaisiin ja vanhempiin. Erottelimme taustatekijät, koska niillä on olennainen vaikutus tutkimustuloksiin ja kokonaiskuvan luomiseen. Salassapitovelvollisuutta noudattaen olemme esitelleet tutkimuksen tiedonantajat niin, ettei niistä käy ilmi heidän henkilöllisyytensä.

Olemme erottelleet suorat lainaukset aineistosta *kursiivilla*. Lisäksi erottelimme aineistomme lainaukset siten, että kyselylomakkeeseen viittaamme sanalla *vastaaja*, haastatteluun *haastateltava* sekä blogista lainattuun tekstiin *kirjoittajan nimimerkillä*.

6.1 Kouluhankkeen suunnittelu ja kehittäminen yhteistyössä ympäröivän yhteisön kanssa

6.1.1 Koko kylän koulu – kylän toimintakeskus

”Eikös se ollu mahdollisimman laaja, joka palvelee koko kylää, että iltatoimintaa, aamu aamutoimintaa, vanhuksille, koko ky.. Koko elämänkaari eikös sen pitäny kattaa, et näin mä oon ymmärtäny. Eli sillon se tarkoittaa sitä et se on aika, aika paljon auki yhen vuorokauden aikana tää et se, ei pistetä ovia kiinni kun koulu loppuu vaan että se toiminta jatkuu. Ja aamupäivä toimintaa mahdollisesti lapsille tai jolleki jos on tarvetta.. – Ja iltapäivätoimintaa ja sit vanhuksille taas ja

harrastustoimintaa koska jos on liikuntasalit tai kansalaisopistolle tilat tai kelle harrasteryhmälle tahansa, kuka vaan vetää niitä.. Eli kyl mä nyt uskosin, et eikös tästä pitäis tulla semmonen kylätoimintakeskus ihan täysin siis silleen.. Joka palvelee kaikkia, mutta tietysti koulu nyt on sit se pääasia siinä.” (Haastateltava 3)

Päällimmäisenä koko aineistosta nousi ajatus siitä, että koulua on lähdetty rakentamaan koko kylän tarpeisiin. Kouluhankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on aktiivisesti kiinnitetty huomiota niin vanhempien, koululaisten kuin kyläläistenkin näkemyksiin. Tutkimustuloksemme osoittavat, että toimintaa on lähdetty toteuttamaan elämänkaarajatuksella, jossa on otettu huomioon kaikki kyläläiset vauvasta vaariin. Hanke on toteutettu ja viety läpi koko kylän yhteistoimin ja jokainen kykenevä on osallistunut jollakin tavoin siihen, esimerkiksi vanhan koulun purkamiseen tai uuden koulun rakentamiseen sekä pihojen suunnitteluun ja pystyttämiseen.

Yhteistyötä on tehty kodin ja koulun lisäksi aktiivisesti myös ympäröivän yhteisön kanssa, mikä on mahdollistanut sen, että kouluhankkeen sisällä on voitu huomioida myös koko kylän tarpeita. Koulun henkilökunta on ollut kylällä monessa mukana, kuten myös vanhemmat, jotka kuuluivat useisiin kehittämistiimeihin. Lisäksi kouluhankkeen ympärille on kerätty lukuisia yhteistyökumppaneita kuten kyläyhdistys, maakuntaliitto, Vanhuskaste – hanke sekä erialojen yrittäjiä, kuten Kenkävero. Tällä tavoin verkostoitumalla koululle on saatu paljon yhteistyökumppaneita sekä toimintoja, jotka palvelevat koko kyläyhteisöä.

”Mä oon ollu joka ikisessä kyläillassa mukana. – Ja joka ikisessä... – Et silleen et niin paljon ku vaan pystytään ja tietenki vanhempainilloissa ollaan käyty tätä läpi aika voimakkaastikki.” (Haastateltava 2)

”Ja vanhuskastehanke on ollu ihan alusta pitäen (mukana kouluhankkeessa) ja se on puhtaasti sen takia, että halutaa sitä ikäihmisten kotona asumista tukea haja-asutusalueella mikä on ihan valtakunnallinenki tavoite.” (Haastateltava 1)

”Että et ne yhteistyökumppanit, jotka tähän on tullu mukaan, ni mä olen ne napannut suoraan niinku lennosta joistakin tilaisuuksista, missä olen sattunu liikkumaan.” (Haastateltava 2)

”Ollaan kyläläisten kanssa yhteistyötä tehty sit näin että... Täs on hunajanviljelyä ja muuta ni ollaan käyty kyläilemässä siellä, käyty tutustumassa asioihin että mitenkä tämä homma hoituu.” (Haastateltava 4)

”Joo viime keväänä kasvattivat itse (keittäjän kotona vieraillessa) porkkanaviljelmät ja punajuuriviljelmät ja... porkkanaa ja punajuuria... Ja niitä on sit tässä oppilaat itse nauttineet.” (Haastateltava 2)

6.1.2 Koulun henkilökunnan ajatusten huomioon ottaminen koulun suunnittelussa

Koulun henkilökunta on saanut olla vaikuttamassa uuden koulun tiloihin, sekä materiaalihankintoihin. Tiloissa kaivattiin erityisesti liikuntasalia,

teknisentyöntiloja, varasto- sekä eriyttämistiloja. Opettajat ovat päässeet tuomaan omia näkemyksiään opetustilojen suunnitteluun sekä tarvittavien välineiden hankintaan kun taas yhdistelmätyöntekijä toi ajatuksiaan esille esimerkiksi koulun keittiön suhteen.

”Alustavat piirustuksethan meillä oli nähtävillä ja kommentoitavana.. Itse omalta osaltani pääsin noihin teknisen työn tiloihin sitte antamaan oman näkemykseni että mitä siellä tulisi olla ja miten se rakentuu. – Siellä on oikeasti sitte esimerkiksi oma maalauspuite ilmanvaihtoineen kaikkineen, että voidaan sellaista harjoitella muuta ku pihalla tai eteisessä. Ja ihan sitte tällasia työstökoneita. – Ihan tällasia perusasioita, toimivat tila ja silleet.” (Haastateltava 1)

”Varastotilat ainakin, että ne on niin ku vähän isommat ku nuo kaks komeroo tossa ja joku tuolla sitte boksiin mennessä siellä hyllykössä on kunnan varastotilat siihen että saa oppimateriaalit ja kaikki järjestykseen ettei oo aina sitä että.. Ne on vähän silleen että kuhan saahaan ja sit siel on paljon päällekin.. Ja sit saattaa jäähä sinne alimmaks jotain mitä kysellään ja tarvitaan ja sitte ei muista että se on yksinkertaisesti siellä.. Et se on niin ku...” (Haastateltava 4)

6.1.3 Perheiden ääni kuuluviin

Tutkimustuloksista käy ilmi, että perheet ovat aktiivisesti osallistuneet kouluhankkeen suunnitteluun ja toteutukseen. Suurin osa vanhemmista kertoi osallistuneen erilaisiin tilaisuuksiin, kuten kyläiltoihin ja vanhempainiltoihin, joissa kouluhanketta on käsitelty. Koulun henkilökunnan puheissa kävi myös ilmi, että osa vanhemmista on aktiivisesti tuonut esille omia ajatuksiaan ja mielipiteitään kouluhankkeesta. Vanhemmat ovat osallistuneet ideointiin täysin omasta halustaan. Monet vanhemmat myös mainitsivat olevansa mukana erilaisissa tiimeissä, joita on perustettu kouluhankkeen ympärille (kyläyhdistys, kehittäjätiimi ym.). Lisäksi rehtori on tiedustellut vanhempien mielipiteitä myös kotiin lähetetyn kyselyn avulla.

”Siellähän on parhaillaan ne (vanhemmat) on piirtäny koko pihapiirrustukset. Tässä on koulu ja tässä on se ja tässä on grillikodat ja ne on kuule suunnitellu koko pihatki välillä. Et siel on hyvin hyvin tota tiiviisti ollu osa vanhempia mukana.” (Haastateltava 4)

”Mä kutsuin tänne ni ni kaikki tota rakennusalan ammattilaiset tämmöseen iltaan ja täällä oli sitte isiä enemmän ja vähemmän ja tota. Oisko ollu viis-kuus isää ja käytiin ihan kohta kohdalta läpi, et mitä tässä (koulutiloissa) kannattas huomioida. – Mihin kannattaa sijoittaa meillä nyt sitten tämmöset kaikki valaistuksien, valaistuksien tuota niin nii paikat.” (Haastateltava 2)

”Olemme olleet kuulemassa jokaisen tiedotustilaisuuden kouluhankkeen kehitykseen liittyen sekä saaneet tekstiviesteille väliaikatietoja kouluhankkeen edistymisestä.” (Vastaaja 14)

”Seuraamalla hanketta, osallistumalla ideointiin ja päättäjille menevään tietoon.” (Vastaaja 25)

Tuloksistamme käy ilmi, että rehtori on tiedustellut perheiden näkemyksiä kouluhankkeesta myös koulun blogissa, jonne vanhemmat ja lapset ovat vapaasti saaneet kommentoida ja ehdottaa omia ideoitaan. Hän on kehottanut oppilaita ja vanhempia kommentoimaan kouluhankkeen etenemistä ja nimenomaan halunnut myös palautetta kotoa. Hän on halunnut aktiivista keskustelua ja kysynyt avoimesti vanhempien mielipiteitä. Myös vanhemmat kertovat osallistuneen blogin kautta kouluhankkeeseen sekä yleiseen tiedonvaihtoon. Eräs vanhemmista tiedustelee uuden koulun tiloja ja rakennusprosessia koulun blogin kautta. Kysymys on osoitettu rehtorille, johon hän on myös vastannut.

” Oliko liikuntasali niin suuri, että siihen mahtuu täysimittainen lentopallokenttä? Kyllä keittiö on ehdottomasti oltava täysin varusteltu valmistuskeittiö; mm. 4H-kerho ja kotitalousnaisten ruokakurssit tarvitsevat sitä! Mahtuukohan tuohon 9,0 m2:n LJH/Kiint.hoitotilaan kaikki LVIS tekniikka (maalämpökojeet, sähkökeskus, ilmanvaihtokojeet, käyttövesilaitteet ym)? Kiinteistöhoitokalusteille, siis katuharjat, lapiot, lumikolat ym. lienee tulossa jokin ulkovarasto? Rakennuksen helppo laajennettavuus taisikin olla jo huomioitu. Vanhus-Kaste ja ikäihmisenäkökulma vaatii kyllä varmasti lisäyksiä tiloihin. Entäs se talonmiehen asunto josta oli puhetta jossain vaiheessa? Harrastekerhojen tavaroille lukittavia säilytystiloja! Hyvä, aikalailla ok!” (Juha H. 31.01.2010)

”Kiitos paljon näkökulmistasi! Liikuntasali on suunniteltu 220 neliöiseksi ja silloin siihen mahtuu täysikokoinen lentopallokenttä, tosin reunoille ei jää kuin metri- pari tilaa. Olen ruokapalveluesimiehen kanssa käynyt keskustelun valmistuskeittiöstä ja hyvin perusteltuna hänen mielestään siihen ei ole mitään estettä. -- Tarkoitus tämän hankkeen tueksi on hakea lähiliikuntapaikka hanketukea, jolloin olisi tarkoitus rakentaa myös säilytystilaa kiinteistöhoitokalusteille ja säilytystilaa esim. oppilaiden suksille. Ikäihmisenäkökulma huomioonottaen rakennetaan lisää noin 20 neliötä, jossa on terveydenhoitajan, lääkärin, hierojan, kampaajan jne. vastaanottotila. Talonmiehen asuntoa ei tässä ole huomioitu, sillä pohdinta kiinteistönhoidosta on myös käytävä. Ulkoistetaanko vai onko kyläkoulussa oma kouluisäntä, joka vastaisi kiinteistönhoidosta, latujen ja kentän kunnossapidosta, aurauksista jne. Kannatan ehdottomasti tuota kouluisäntämallia.” (Jaana 10.02.2010)

Oppilaat ovat myös saaneet ahkerasti ideoida tulevan koulun luokkatiloja, välineitä sekä piha-aluetta, esimerkiksi piirtämällä unelmakoulunsa. Opettajien johdolla oppilaat ovat järjestäneet koulussa ”ideariihä”, jossa on yhdessä mietitty esimerkiksi uuden koulun liikuntavälineitä. Rehtori on innoittanut oppilaitaan kertomaan suoraan sekä erilaisin piirroksin, mitä uudessa koulussa tulisi olla. Hän on esimerkiksi jakanut oppilasryhmälle koulukuvastoja erilaisista koulutarvikkeista ja pyytänyt oppilaita merkitsemään haluamiaan tarvikkeita ja välineitä uuteen kouluun.

”Mie annoin oppilasryhmälle täällä, että nyt rupeette... Ympyröitte sieltä niin... Tuolla printtelin listoilla kuvat, et mitä te haluaisitte uuteen kouluun. Ja ne on nyt kuule korvanlehellä laittaneet sieltä... Listat kuule, että mitä he haluis ja ne on hyvin pieniä... – Elikkä siis tosi pieniä juttuja, mutta, että mää sanoin, että mää toteutan kaiken.” (Haastateltava 2)

Oppilaat ovat esittäneet omia ajatuksiaan myös koulun omassa blogissa. He ovat muun muassa antaneet palautettu blogista, esittäneet ideoita uuteen kouluun sekä suunnitelleet yhteisiä tapahtumia.

"Paljon pelejä ja peli-välineitä, mutta se edellyttää sitä että niistä huolehditaan hyvin!!!! Oiskiva jos saatais se laajakaista!!!!!" (JuliaKu 24.01.2011)

"Ihastjärven nuorille voisi järjestää uudella koululla nuorteniltoja ja kaikenikäisille kesäisin leirejä. Musiikkileiri ois jees! Nuoret mukaan leiriohjaajiksi!" (Heidi 26.01.2011)

Erittäin hieno osoitus oppilaiden mahdollisuuksista vaikuttaa, on kuudesluokkalaisen pojan ideoima ja järjestämä pilkkipäivä, johon osallistui 50 ihastjärveläistä. Oppilas järjesti päivän itse keräämällä blogin välityksellä osallitusjien nimet, järjesti eväät ja suunnitteli säännöt.

"Maaliskuussa pilkkipäivä? Innokkaita osallistujia? Maaliskuussa voisi pitää pilkkipäivän kyyveden jäällä tai ihastjärven jäällä saisiko osallistujien nimet: ja sen että monella oli oma onki => niin pääsee järjestämään lisää" (Jessek 18.02.2011)

Kaikki kyselyymme vastanneet vanhemmat olivat sitä mieltä, että he ovat saaneet kouluhanketta, koskevaa tietoa sopivasti. Kaikki heistä kokivat, että olivat saaneet tietoa riittävästi koulun tiedotteista, ja suurin osa vanhemmista kertoi saaneensa tietoa myös osallistumalla tiedotustilaisuuksiin, seuraamalla eri tiedotusvälineitä, kuten koulun blogia ja lehtiä. Lisäksi vanhemmat olivat saaneet kouluhankkeeseen liittyvää tietoa muilta vanhemmilta. Projektin etenemistä koskevaa tietoa oli saatu muun muassa koulun tiloista ja sijainnista, aikataulusta sekä budjetista ja rahoituksesta.

"Rakennuksen tiloista, mahdollisuuksista, sijainnista, kustannuksista ja miten uusissa tiloissa voidaan kehittää sitä tärkeintä, eli opetuksen sisältöä. Myös koulun merkityksestä kylälle on puhuttu paljon." (Vastaja 19)

"Tietoa aikatauluista, piirustuksista, oheistoiminnoista, toimintakeskusajatuksesta, yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa." (Vastaja 25)

Vanhemmat olivat jatkossakin halukkaita osallistumaan kouluhankkeeseen, he mainitsivat muun muassa voivansa osallistua talkoisiin, tuomalla esiin uusia ideoita, sekä käyttämällä monipuolisesti uuden koulun tarjoamia mahdollisuuksia.

"En tiedä miten, mutta jos voimme olla jotenkin hyödyksi, teemme sen mielellämme." (Vastaja 4)

"Ulkoalue talkoot, liikuntapaikkojen kunnostus, varainhankinta ym." (Vastaja 11)

"Ajan tasalla pysymällä ja uusien ideoiden esille tuonti. Koulun pihalla olevan saunan siirto, on jo vireillä (tapahtuu touko-kesäkuu)." (Vastaja 17)

”Esim. talkootyöt, koska vanha koulu on tyhjennettävä ja uuteen kouluun tavarat kannettava sekä pihan raivaus ja siivous.” (Vastaja 23)

”Mikäli jatkossa on mahdollista oheistoimintojen ym. järjestelyä, niin niihin osallistutaan. Ja tietysti pitämällä uuden koulun/toimintakeskuksen käyttöaste korkeana. (Vastaja 25)

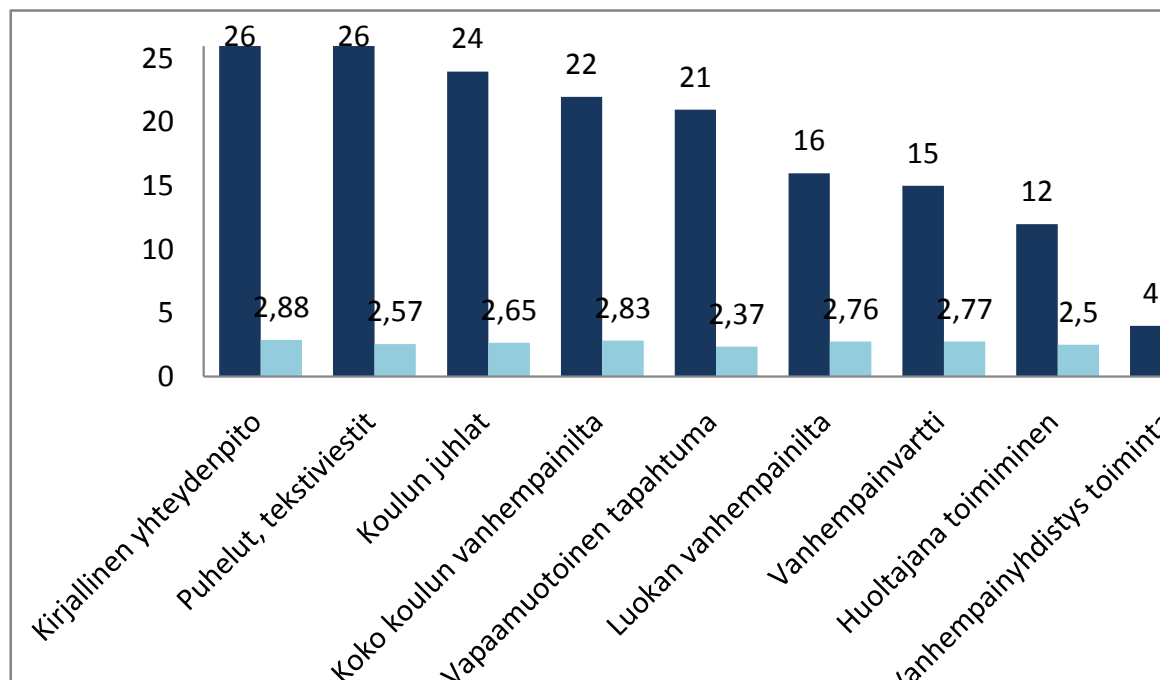
6.2. Yhteistyömuotoja

Kodin ja koulun yhteistyössä käytettyjä yhteistyömuotoja tiedustelimme vain vanhemmilta. Koulun henkilökunnan näkemykset kodin ja koulun yhteistyöstä tulevat näkyviin pelkästään koulun blogin välityksellä.

6.2.1 Käytetyimpiä yhteistyömuotoja

Aineistossa käytetyimmiksi yhteistyömuodoiksi nousivat varsinkin kirjallinen yhteydenpito (ks. liite 2, kysymys 1) sekä puhelujen ja tekstiviestin välityksellä käytävään tiedonvaihto, joihin kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat olivat osallistuneet. Tämän jälkeen tulivat koko koulun yhteiset juhlat ja vanhempainillat sekä vapaamuotoiset tapahtumat, kuten urheilutapahtumat, myyjäiset ja talkoot. Yli puolet vanhemmista oli myös osallistunut oman luokan vanhempainiltaan ja vanhempainvartiin. Lisäksi jotkut vanhemmista olivat osallistuneet huoltajana toimimiseen koulun järjestämissä tapahtumissa. Lisäksi vanhemmat olivat osallistuneet vanhempainyhdistystoimintaan, suunnittelupalaveriin, kyläiltoihin sekä kyläyhdistyksen kokouksiin (ks. kuvio 4).

KUVIO 4. Käytetyt ja arvostetut yhteistyömuodot Ihastjärven koululla.

Koulunhenkilökunnan osalta vanhempien osallistumiseen ollaan oltu tyytyväisiä. Koulun blogissa kommentoidaan yhteistyötä muun muassa seuraavasti:

”Erityisen ilahtunut olen ollut aktiivisuudesta, jota on erityisesti tullut oppilaiden ja huoltajien taholta erilaisten tapahtumien suunnittelussa. Olen ylpeä yhteisöstämme ja siitä, että teemme yhteiseksi hyväksi.” (Jaana 25.05.2011)

”Koulumme blogi on ollut kovassa käytössä. Sinne on voinut käydä kirjaamassa kevään toiveita ja niitä onkin sinne tullut runsaasti. Parasta noissa toiveissa on ollut, että niitä ovat myös oppijat lähteneet itse suunnittelemaan.” (Jaana 21.01.2011)

Viimeisen vuoden aikana eniten yhteistyötä oli tehty erilaisten tapahtumien ideoimisessa, toteutuksessa sekä niihin osallistumisessa, minkä osaltaan selittää se, että kouluhanke oli vilkkaimmillaan käynnissä aineiston keräämisen aikoihin. Vasta näiden jälkeen oli mainittu lapsen koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Lisäksi yhteistyötä oli tehty koulun yhteisten asioiden merkeissä kuten tiedottamisessa, juhlien järjestämisessä niin kylän kuin koulunkin välillä.

6.2.2 Tärkeimpinä pidettyjä yhteistyömuotoja

Kaikista tärkeimpänä yhteistyömuotona asteikolla 1–3 vanhemmat pitivät kirjallista yhteydenpitoa (2,88) (ks. kuvio 4). Tämän jälkeen tulivat koko koulun yhteinen vanhempainilta (2,83), vanhempainvartti (2,77) sekä luokan vanhempainilta (2,76). Kaikkia yhteistyömuotoja arvostettiin, sillä erot yhteistyömuotojen välillä olivat hyvin pienet (keskiarvot vaihtelivat 2,50–2,88 välillä). Lähes kaikki vastaajat pitivät yhteistyön tämän hetkistä määrää sopivana. He kommentoivat asiaa muun muassa seuraavasti:

"Koulusta ollaan kotiin yhteydessä monella eri tavalla aina, kun on tarvetta ja kotoa kouluun päin tarvittaessa." (Vastaja 4)

"Sopivasti, kun itse valitsen vapaamuotoiset tilaisuudet, joihin otan osaa enemmän tai vähemmän intensiivisesti. Tapahtumia on paljon." (Vastaja 13)

"Ehkä enemmän olemme kaivanneet henk.koht. keskusteluja opettajan kanssa, toivottavasti niihin vielä kevään aikana on mahdollisuus. Toisaalta tiedotteita ja vanhempainiltoja on ollut tarpeeksi." (Vastaja 14)

"Kyläkoulun luonteesta johtuen yhteydenpito ja yhdessä tekeminen tosi tiivistä." (Vastaja 17)

6.3 Merkityksiä ja kokemuksia kouluhankkeesta

6.3.1 Paljon positiivista

Perheiden ja koulun henkilökunnan suhtautuminen kouluhankkeeseen ja sen toteutukseen on ollut pääsääntöisesti positiivista.

"Uuden koulun rakentaminen on uskomattoman hieno asia." (Vastaja 6)

Hyvä asia, että toteutuksessa otetaan huomioon koko elinkaari ja koulu voi toimia 'kylätalona'." (Vastaja 10)

"Elintärkeä koko kylän olemassaololle." (Vastaja 11)

Erittäin hieno asia ja hyvin tärkeä kylälle ja kylän asukkaille! Toteutus on ollut asianmukaista ja kaikkia huomioivaa!" (Vastaja 24)

"Hanke on loistava! Kyläkoulut säilytettävä! Olemme erittäin kiitollisia ja etuoikeutettuja, että saamme pitää kyläkoulun omalla kylällä." (Vastaja 26)

"Vihon ja viimein saahaan se koulu!" (Haastateltava 4)

"Voin sanoa, että 25 vuotta (NAURUA) tätä on odotettu. Ei sen kauempaa. Se on ollu, millon on ollu kauempana ja millon on ollu lähempänä, mutta nyt tää on ihan käsin kosketeltavissa." (Haastateltava 5)

Oppilaat ovat odottaneet uutta koulua mielenkiinnolla ja erityisesti asianmukaisemmat, isommat tilat ovat olleet tarpeen opetukseen. Varsinkin liikuntasalin saaminen omaan uuteen kouluun on ollut oppilaista erityisen hienoa. Uusi koulu onkin otettu oppilaiden keskuudessa innolla vastaan.

"Innostuneesti on ollut mukana oppilaiden suunnittelu tilaisuuksissa." (Vastaja 11)

"Odottaa innolla hankkeen etenemistä ja uuden koulun valmistumista etenkin uudet selkeät luokat ja liikuntasali." (Vastaja 17)

"Minun mielestä parasta on älytaulut, taideteokset, ruokala ja sen ruoka" sisustus ja kivat kaverit." (tuomas 19.01.2012)

"Parasta uudessa koulussa on, kun oppilaiden työtuoleissa on pyörät, älytaulut ja koko koulu on ihan paras!" (Pinja S. 19.01.2012)

"Rullatuolit, säkkituolit, TEKNINETLUOKKA!!!" (Jeremias 19.01.2012)

6.3.2 Hankkeen tummempia sävyjä

Koulun henkilökunta ei juuri löytänyt kouluhankkeesta huonoja tai haittaavia puolia, mutta esille tuotiin kuitenkin se, että hanke on työllistänyt henkilökuntaa ja ollut aikaa vievää.

"Tottakai, jos hankkeessa ollaan mukana, ni se vaatii tietyllä tavalla energiaa, aivan varmasti, joihinka pitää sitoutua. Ja sitten taas ajan käyttö, että miten se priorisoidaan, mihinkä se aika käytetään. Käytetäänkö se tähän kouluhankkeeseen vai käytetäänkö se perustyöhön vai mihin se käytetään? Eli kyl siitä tulee se ehkä se haitta, mutta totta kai kun sen hyödyn tietää siellä taustalla... – Mut kyl mä niinku nään siinä mielessä, että totta kai se vaikuttaa olipa se hanke mikä tahansa. Nii se pistää sitten että miettimään, että missä välissä sitä tehään. Et teenkö mä opetustyötä vai sitä vai teenkö mä koulun jälkeen vai mihin aikaan sitä tehään. Nää on varmaan ne mitkä mietityttää sitten. Ja tietysti hyödyt on ihan samanlaiset varmaan sitten, mutta toi on yks semmonen, mikä tuli mieleen." (Haastateltava 3)

Epävarmuutta on aiheuttanut muun muassa epäusko siitä, tuleeko koulu varmasti, kun taas erimielisyyttä on aiheuttanut koulun sijainti.

"On paistanu läpi tosiaan, että kyllä täällä kylällä on varmasti odotettu, että tää (koulu) lopultaki ja, mulla ainaki on sellanen kuva, että vieläki kyläläisillä, vanhemmilla on ehkä sellasta jossain määrin epävarmuutta. Että no noinkohan se nyt sitte kuitenkin vieläkö, että katotaanhan nyt tulleeko kuitenkin mitään. Ettei sitä varmaan varmaan vielä todeksi uskota välttämättä kuitenkaan, ennen ku sit uusi pytinki o paikallaan." (Haastateltava 1)

"Toteutus vielä mietityttää. Varmuus sitten, kun eka paalu lyöty maahan. (Vastaja 8)

"Välillä tuntui epätoivoiselta, kun tiedotusvälineitä myöten palloiteltiin koulun paikkaa. Olisiko välillä ollut hankkeen eri osapuolilla liian monta rautaa tulossa ja hieman epäselvää mikä on se todellinen yhteinen hyvä." (Vastaja 14)

"Hyvä että kouluhanke toteutuu. Koulun sijainnista olemme eri mieltä." (Vastaja 16)

"Hyvä kun saadaan (jos saadaan) uusi koulu kylälle. Aika paljon hössötystä." (Vastaja 21)

Oppilaiden näkökulmasta jännitystä on aiheuttanut uuden koulun rakennuttamisen ajan käytössä oleva koulupaikka. Eräs vanhempi kuvaili lapsensa tuntemuksia näin.

”Lapsemme odottaa kovasti uutta koulua ja on selvästi onnellinen saadessaan myös tulevaisuudessa käydä kyläkoulua. Uuden koulun rakennusajan ’väliaikais’ koulupaikka jännittää.” (Vastaaaja 26)

6.3.3 Tulivatko perheiden ajatukset kuulluiksi?

Ihastjärven uutta kyläkoulua lähdettiin suunnittelemaan tiiviissä yhteistyössä, kuten aiemmin esitetyt tutkimustulokset osoittavat. Seuraavaksi esittelemme, kuinka perheiden ajatuksia heidän omasta mielestään on otettu huomioon kouluhankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vastauksissa perheiden ajatukset jakautuivat sen suhteen, miten heidän ajatuksiaan on otettu huomioon kouluhankkeessa. Kahdessatoista vastauksessa perheet olivat sitä mieltä, että heidän ajatukset on otettu huomioon hyvin, kun taas kymmenessä vastauksessa kohtaan ei ollut vastattu lainkaan. Lisäksi muutamissa vastauksissa ei oltu varmoja, miten heidän ajatuksiaan on otettu huomioon. Perheet kokivat, että heillä on ollut mahdollisuus tuoda ajatuksiaan esille, mutta he eivät olleet varmoja, ovatko heidän ajatuksensa vaikuttaneet koulun suunnitteluun ja toteutukseen. Vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että mielipiteitä ei ole otettu hyvin huomioon.

”Hyvin on pystytty vaikuttamaan. Aivan omasta aktiivisuudesta on ollut kiinni, miten on huomioitu.” (Vastaaaja 3)

”En tiedä, äänestyksen (koulun sijainti) puolesta jäimme ikuisesti häviölle. (Vastaaaja 5)

”Viimeaikoina en ole tuonut ajatuksiani paljon esille. Kiitellyt lähinnä rehtoria. Aiemmin toin kantaani paremmin esille. Huomasin, että eriävät näkemykset saavat riitaa aikaiseksi. Tuli tunne, että minua ei kuulla, joten suljin suuni. (Vastaaaja 13)

”En ole oikeastaan edes kaivannut sellaista mahdollisuutta, hanke etenee mielestämme oikeaan suuntaan ja luultavasti ideoijia ja suunnittelijoita on nyt jo tarpeeksi.” (Vastaaaja 14)

””Toivon mukaan edes vähäsen.” (Vastaaaja 16)

”Ideat ja ajatukset on otettu vastaan, ei ole tyrmätty heti kättelyssä.” (Vastaaaja 23)

”Yksittäisten ihmisten ajatukset ja ideat sinänsä eivät välttämättä suoraan toteudu, mutta yhdistettynä kaikkien kanssa ovat olleet antamassa arvokasta tietoa kokonaisuudelle.” (Vastaaaja 25)

”Ehdotuksia kuunneltu ja pyritty viemään eteenpäin.” (Vastaaaja 26)

Lasten ajatuksia on myös pyritty ottamaan huomioon, ja noin kolmannesosassa vastauksissa todettiin, että lasten ajatuksia on otettu huomioon hyvin, vaikka vastauksissa ei suoraan käynytkään ilmi sitä, kuinka tämä on tapahtunut.

Vanhemmat pitivät kuitenkin tärkeänä, että lapset saavat olla mukana, vaikka kaikki heidän ajatuksensa eivät ehkä reaali maailmassa ihan sellaisenaan toteutuisikaan.

6.3.4 Hatunnosto rehtorille

Tutkimusaineistostamme käy selvästi ilmi, että niin koulun henkilökunta kuin vanhemmat ja oppilaatkin, näkevät rehtorin merkittävässä roolissa kouluhankkeessa. Rehtori on ollut alusta asti hankkeen kantava voima. Hän on ollut keskeisessä osassa suunnittelemassa ja toteuttamassa kouluhanketta niin perustelemalla hankkeen tarpeellisuutta kuin vetämällä hanketta eteenpäinkin. Hän on saanut hankkeen taakse niin perheiden, kyläläisten kuin päättäjiensäkin tuen sekä etsinyt hankkeelle useita yhteistyökumppaneita.

"Et kaikki ei oo niinku täysin tietosia, miten iso hyöty siitä on, että Jaana on tän työn jaksanu tehdä ja tehny. Et tota lainatakseni tytärtäni sano näin, että: 'on se hyvä et se Jaana on siellä, et se Jaana tekee niin hirveesti siellä töitä'." (Haastateltava 4)

"Aivan upea juttu, että koulun henkilökunta (erityisesti rehtori) on jaksanut viedä asiaa eteenpäin. On hienoa, että vielä uskotaan pienten koulujen tulevaisuuteen." (Vastaja 9)

"Loistava! Jaana-rehtori on vienyt hanketta eteenpäin erinomaisesti, kuunnellen, tehden yhteistyötä vanhempien ja kyläläisten kanssa." (Vastaja 12)

7 POHDINTA

Valitsimme tutkimuksen kohteeksi tapaustutkimuksen valossa juuri kyläkoulun, koska aihe kiinnosti meitä molempia ja olemme molemmat työskennelleet opintojemme ohessa kyläkoululla, joten aihe oli myös ajankohtainen. Tulevaisuudessa uskomme kyläkoulujen kohtalon olevan tilastojen valossa karua luettavaa, kouluja lakkautetaan ja kyläkoulun omat kasvatit vähenevät entisestään. Tulevina luokanopettajina tieto kodin ja koulun yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista on ensiarvoisen tärkeää ja tutkimuksemme kautta haluammekin korostaa sitä ja osoittaa yhteisen työn merkityksen.

Tutkimustuloksistamme kävi ilmi, Ihastjärven koulu on rakennettu koko kylän yhteistuumiin. Opettajat, oppilaat, vanhemmat ja kyläläiset ovat saaneet osallistua hankkeeseen ja heidät on otettu huomioon hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Reevesin (2008) mukaan kyläkouluympäristö tarjoaa vanhemmille enemmän mahdollisuuksia osallistua ja osallistuminen on myös todennäköisempää. Tämä tukee oman kyläkoulututkimuksemme tuloksia vanhempien osallistumisesta. Lisäksi Kilpeläisen (2010) tutkimustuloksissa nousi esiin kyläkoulujen yhteistyö ympäröivän yhteisön kanssa. Tämä toteutuu voimakkaasti Ihastjärven kyläkoululla. Ihastjärven kouluyhteisö on ollut hyvin aktiivinen ja innovatiivinen sekä mukana monessa hankkeessa. Yhteistyökumppaneita on paljon. Koulu on myös hyvin käyttäjälähtöinen. Oppilailla ja vanhemmilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa koulun toimintaan ja kehittämiseen. Aineistossa rehtori kuvasi erittäin osuvasti sen, mikä tulisi olemaan jatkossa uuden koulun toiminta-ajatus ja kuinka koulua lähdetäisiin edelleen kehittämään eteenpäin:

”Luovat innovaatiot. Elämisen ilo. Kokemusten jakaminen. Yhteistyöllä yhteiseksi hyväksi. Siinä!”

Ihastjärven kyläkoulussa käytetyimpiä ja arvostetuimpia yhteistyömuotoja olivat kirjallinen yhteydenpito sekä puhelut ja tekstiviestit, sekä koulun yhteiset vanhempainillat ja juhlat. Tärkeimmiksi koetuissa yhteistyömuodoissa keskeistä on mahdollisuus henkilökohtaiseen tiedonvaihtoon kodin ja koulun välillä. Vastaavanlaisia tuloksia on saatu myös Korpisen (1980a), Hirston (2001) ja Siniharjun (2003) tutkimuksissa, joissa käytetyimpiä yhteistyömuotoja olivat muun muassa kommunikointia kuvaavat yhteistyömuodot kuten kirjallinen yhteydenpito, puhelinkeskustelut sekä koulun yhteiset juhlat. Lisäksi tuloksistamme kävi ilmi, että vanhemmat ja oppilaat osallistuivat hyvin

aktiivisesti koulun toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen, mikä eroaa esimerkiksi Hirston (2001) saamista tuloksista. Tämän voi mahdollisesti selittää kyläkoulujen erityislaatuudella, jossa koko koulu koetaan voimakkaasti ”meidän kouluksi”. Koulu on elintärkeä koko kylän olemassaololle ja ehkä siksi sen kehittäminen nähdään koko kylän yhteisenä asiana. Lisäksi tuloksiin on voinut olla yhteydessä se, että aineiston keräämisen aikaan kouluhanke oli juuri kiivaimmillaan käynnissä, jolloin myös osallistumisen mahdollisuuksia oli paljon tarjolla. Aikaisempien tutkimuksien tapaan vanhemmat kokivat yhteistyön pääsääntöisesti myönteiseksi ja tärkeäksi (ks. mm. Korpinen 1980a, Syrjälä ym. 1997, Siniharju 2003).

Tutkimuksen valossa kouluhankkeeseen suhtauduttiin lähes poikkeuksetta myönteisesti. Suurin osa vanhemmista kokee myös, että heitä on kuultu. Negatiivisia puolia tuli ilmi muutamissa vastauksissa lähinnä koulun sijainnista, joista osa vastaajista oli eri mieltä. Lisäksi vanhempien keskuudessa ilmeni epäuskoisuutta uuden kyläkoulun toteutumisesta. Koulu nähtiin merkittävänä osana kylän elinvoimaisuutta, mikä on hyvin keskeinen tutkimustulos myös aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Kilpeläinen 2010). Kyläkoulun merkityksestä kylälle on puhuttu paljon niin tiedotusvälineissä kuin alan tutkimuksissakin. Koulu nähdään kylän sydämenä. Kylä ilman koulua muuttuu helposti autioksi. Tästä syystä kyläkoulujen säilyttäminen on myös maaseudun kehittämisen ja elinvoimaisena pitämisen kannalta ehdottoman tärkeää, kuten myös eräs haastateltavammekin totesi:

”Kyllähän se on semmonen kylän, kylän yhdistävä tekijä varmastikkin, että kylällä säilyy elämä ja on niin ku toiveita että saa jopa kylälle uusia asukkaita jos siellä on koulu. Jos ei oo koulua ni harva muuttaa sellaselle kylälle, ainakaan lapsiperheet.” (Haastateltava 1)

Kuten Alasuutari (1999, 278) toteaa, laadullinen tutkimusprosessi ei koskaan lopu siihen, että tutkimusongelmaan saadaan yksiselitteinen vastaus, vaan vastaukset ovat aina osavastauksia ja osatotuksia. Laadullinen tutkimus ei lopu välttämättä koskaan, jollei tutkija itse laita sille pistettä. Vastaukset herättävät aina uusia kysymyksiä ja teoreettisia ongelmanasetteluja. Tästä voidaankin nähdä, että yhden tutkimuksen loppu on aina uuden alku.

Jatkotutkimusaiheita ajatellen saattaisi olla mielenkiintoista tehdä hiukan myöhemmin lisätutkimus Ihastjärven uuden kyläkoulun toiminnasta: kuinka koulu on vaikuttanut kyläyhteisöön ja ovatko aiemmin suunnitellut hankkeet ja koulun tarkoitukset toteutuneet. Mielenkiintoista olisi tarkastella, mitä Ihastjärven uudelle kyläkoululle kuuluu ja kuinka hanke on muuttanut koulun arkea ja yhteistyötä kodin ja koulun välillä. Tutkimukseen voisi ottaa mukaan myös kylän näkökulman kouluhankkeesta, koska meidän tutkimuksemme keskittyi koulun henkilökuntaan ja vanhempiin. Olemme puhuneet kylän ajatuksista vain opettajien ja vanhempien tuomien näkemysten kautta. Kouluhankkeen yhteydessä pyrittiin kiinnittämään paljon huomiota myös muiden kyläläisten, esimerkiksi ikäihmisten, tarvitsemien palveluiden tarjoamiseen. Tästä syystä olisikin mielenkiintoista saada myös kuuluviin myös muiden kyläläisten ”ääni” ja tiedustella, mitä mieltä he ovat kouluhankkeesta olleet,

onko uusi koulu palvellut myös heidän tarpeitaan ja millä tavoin he ovat hyötäneet uudesta koulusta.

Vaikka lukuisat kyläkoulut ovat lakkautusuhan alla, tutkimuksemme on hyvä osoitus siitä, kuinka päämäärätietoisella ”yhteen hiileen puhaltamisella” voidaan rakennuttaa uusi kyläkoulu, jolla on myös päättäjien tuki. Tulevina luokanopettajina ymmärrämme entistä paremmin tämän tutkimuksen myötä kyläkoulun merkityksen oppimisympäristönä ja yhteistyön rikkauden kodin kanssa.

Mielenkiintoisinta tutkimusprosessin edetessä oli saada kokemukseräistä tietoa kyläkoulun henkilökunnalta ja vanhemmilta yhteistyön tekemisestä ja onnistumisesta uuden kyläkoulun hyväksi. Tämä kokemukseräinen tieto on mielestämme antanut meille tulevina luokanopettajina tietoa siitä, mitä hedelmällinen yhteistyö kodin ja koulun välillä voi parhaimmillaan olla ja kuinka yhteistyötä voisimme tulevaisuudessa kodin kanssa tehdä. Uuden kyläkoulun harjakaisten juhliminen on koko kylän yhteinen voimannäyte, johon kaikki ovat antaneet oman panoksensa. Yhteistyön merkitys kodin ja koulun välillä on nykyisin hyvin keskeisessä asemassa, mutta siitä puhutaan opettajankoulutuksessamme suhteellisen vähän. Toivomme, että tämän tutkimuksen luettuaan lukija osaisi arvostaa yhteistyötä kodin ja koulun välillä entistä enemmän ja saisi kokemuksen siitä, mitä se parhaimmillaan voisi olla. Vanhemmat voidaan nähdä koko koulun voimavarana sekä aktiivisina tekijöinä koulun toiminnassa ja sen kehittämisessä.

7.1 Tutkimuksen eettiset näkökulmat ja luotettavuus

Soinisen (1995, 129–130) mukaan tutkijan on oltava ehdottoman vastuuntuntoinen koko tutkimusprosessin ajan. Ihmistutkimuksessa tutkijan on ymmärrettävä jokaisen tiedonantajan ihmisarvo ja loukkaamattomuus. Tutkimusaiheesta riippuen tutkijan on oltava sitä hienovaraisempi, mitä intiimimmästä aiheesta on kysymys. Eettisiin näkökulmiin lukeutuu myös se, että tutkija on tekstin lukijoille ja itselleen rehellinen ja avoin. On hyvin tärkeää, ettei esitä toisen ajatuksia omina ajatuksina. Tutkimuksessamme lähtökohtana oli ajatus vanhempien ja henkilökunnan ainutkertaisuudesta. Heidän näkemyksiä ja mielipiteitä olemme käsitelleet tutkijoina rehellisesti.

Eettiset kysymykset tutkimuksessa ovat todella tärkeitä varsinkin silloin, kun tutkimuksen kohteena on ihminen ja jonka toimintaa tai käyttäytymistä jonkin ilmiön suhteen tutkitaan. Tutkimuksessa tiedonantajilla on oikeus anonymiteettiin eli pysyä tuntemattomina. Tiedonantajan identiteetti ei saa olla millään tavalla tunnistettavissa, eikä tutkimuksen sisällössä saa olla sellaisia piirteitä tai ominaisuuksia, jonka perusteella tiedonantaja voitaisiin tunnistaa. Tiedonantajilla on oikeus luottamuksellisuuteen. Tutkijan on tärkeä ottaa huomioon myös se, kenellä on oikeus käsitellä kyseistä aineistoa. Tapaustutkimuksemme luonteesta johtuen koulun rehtorin tunnistamattomuus oli mahdotonta toteuttaa, sillä rehtori oli merkittävässä roolissa sekä kouluhankkeessa että tutkimuksessamme. Koulun rehtori on antanut

suostumuksensa siihen, että hänen henkilöisyytensä saa käydä ilmi tutkimuksesta. Olemme huolehtineet siitä, että muiden tutkimuksen tiedonantajien henkilöisyys ei ole tunnistettavissa. Kyselylomakkeella ja haastattelemalla kerätty aineisto ei ole kenenkään ulkopuolisen saatavilla. Aineiston analysoinnin ja tulosten tulkinnan jälkeen kyselylomakkeet ja haastatteluaineisto tuhottiin.

Laadullisessa tutkimuksessa pääasiällisin luotettavuuden kriteeri on aina tutkija itse. Tutkijan taito asettua tilanteen vaatimiin rooleihin vaikuttaa suoraan siihen, miten syvällistä tietoa hän saa kentältä. Luotettavuusuhkiksi saattavat nousta henkilökohtaisen elämän tapahtumat tai tutkimusprosessiin liittyvät seikat, kuten tutkijan ja tutkittavien antipatiat ja sympatiat. (Syrjälä ym. 1994, 100.) Tässä tutkimuksessa uskomme, että tutkijat itse ovat olleet luotettavia tutkijoita. Olemme tehneet työn alusta loppuun yhdessä, eikä kummankaan henkilökohtaisessa elämässä ole tapahtunut muutoksia tämän tutkimuksen aikana. Meillä ei myöskään ole henkilökohtaisia siteitä Ihastjärven kyläkouluun, joten olemme pystyneet käsittelemään aineistoa objektiivisesti. Tynjälän (1991, 378–398) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole nähtävissä yhtä yhtenäistä käsitystä, vaan tutkimusta on arvioitava sen omista lähtökohdista käsin. Laadullisen tutkimuksen uskottavuuteen vaikuttavat niin mittavälineen kuin koko tutkimuksen uskottavuus. Soininen (1995, 123) tarkentaa, että laadullisessa tutkimuksessa suositellaan puhuttavan uskottavuudesta ja reliabiliteetin ja validiteetin sijaan käytetään mieluummin käsitteitä vastaavuus, siirrettävyys ja vahvistettavuus.

Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu on hyvin moniselitteinen, koska siinä on huomioitava useiden eri tekijöiden vaikutukset. Omassa tutkimuksessamme luotettavuuden tarkastelu tapahtuu kahdella tasolla: mittavälineen (tutkimuksessamme haastattelun, kyselylomakkeen ja blogin) ja koko tutkimuksen tasolla. On selvää, jollei käytetty mittaväline tuota luotettavaa tulosta, ei koko tutkimuskaan voi olla luotettava. (Soininen 1995, 119.)

Tutkimuksen tulosten uskomme olevan suhteellisen luotettavia. Olemme pyrkineet lisäämään kyselyn luotettavuutta sen huolellisella laadinnalla. Olemme pyrkineet tekemään oleelliset ja keskeiset kysymykset, joiden avulla saamme vastaukset tutkimusongelmiin. Olemme miettineet kyselyssä esiintyneet käsitteet huolella, sillä käsittein epäselvyys saattaa vääristää tuloksia jo aineiston keruun aikana (Syrjälä ym. 1994, 100).

Kyselylomakkeen luotettavuutta nostaa myös se, että kyselyn vastausten avulla tutkijan on helpompi tulkita tutkittavien käsityksiä. Uskomme, että vanhemmat pystyivät vastaamaan kyselyyn luonnollisesti ja kertomaan näkemyksistään avoimesti. Vanhemmat saivat vastata kyselyyn tutussa ja turvallisessa ympäristössään. Toisaalta vanhemmat ovat saattaneet antaa tutkimukseen myönteisemmän kuvan omista näkemyksistään, kuin mitä se todellisuudessa olisi, koska kyselylomakkeen kautta tutkija ei ole läsnä tutkittavan antaessa tietoa. Tulosten tulkinnassa esiin nousi kysymyksiä, joissa pohdimme muun muassa myönteisyyteen vaikuttavia tekijöitä. Vastasivatko kyselyyn vain ne vanhemmat, jotka kokivat kouluhankkeen yleensä ottaen myönteisesti, vai

vaikuttiko vastaamatta jättämiseen myös esimerkiksi kyselylomakkeen laajuus tai ajan puute.

Koulun henkilökunnalta saatuja vastauksia kyläkoulun hankkeesta ja yhteistyöstä voidaan pitää luotettavina ja kattavina niiden myönteisyydestä huolimatta. Haastattelu toteutettiin haastateltaville tutussa ympäristössä ja he saivat mahdollisuuden valmistautua haastatteluun muun muassa tutustumalla kysymyksiin etukäteen.

Uskottavuus laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerinä tarkoittaa sitä, vastaavatko tutkijan tekemät tulokset tutkittavien käsityksiä (Eskola & Suoranta 2001, 208). Vastaavuudella tarkoitetaan sitä, miten tutkimuksen tuottamat rekonstruktio eli uudelleen ilmaukset tiedonantajien todellisuuksista vastaavat alkuperäisiä konstruktioita. Toisin sanoen vastaavuudella tutkija etsii totuusarvoa siitä, kuinka luotettavuus voidaan saavuttaa tietyn tutkimuksen tulosten todellisuudesta. (Soininen 1995, 123–124.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus ilmenee koko tutkimusprosessin toteuttamisessa. Tämän takia tutkimusprosessin eri vaiheiden tarkka kuvailu, analysointi ja arviointi kuuluvat laadulliseen tutkimukseen. Validiteetti voidaan nähdä tarkoittavan laadullisessa tutkimuksessa sitä, miten tarkoituksenmukaista tietoa tutkimuskohteesta on tuotettu. Reliabiliteetti sisältyy validiteettiin ja sen tarkastelussa lähtökohtana on arvioida sitä, miten tutkimustulos vastaa tutkimuskohdetta ja vastaavatko tutkijan johtopäätökset sitä, mitä on ollut tarkoitus tutkia. (Krause ja Kiiikkala 1997, 72.) Myös nämä edellä kuvatut vaiheet olemme pyrkineet kuvailemaan mahdollisemman tarkasti tutkimuksemme aiemmissa luvuissa.

Kokonaisuudessaan pidämme tutkimustamme luotettavana ja onnistuneena. Olemme koko tutkimusprosessin ajan lukeneet ja kriittisesti arvioineet tiedonantajien ja tutkijan roolia tutkimuksessa. Tutkimustamme on seurannut ja lukenut Ihastjärven koulun rehtori, joka on ollut keskeisessä asemassa kouluhankkeessa, jotta asiavirheet ja tutkimuksen luotettavuutta heikentävät tekijät saataisiin minimoitua. Myös ohjaajamme Eira Korpinen on lukenut tutkimustamme sen eri vaiheissa ja antanut korjausehdotuksia ja lisäkysymyksiä siihen liittyen.

Esittelimme myös keväällä 2012 tutkimuksemme tulokset Ihastjärven koululla pidetyssä vanhempainillassa. Vanhempia ja opettajia on kiinnostanut kuulla tutkimuksemme tuloksista ja he ovat täysin oikeutettuja saamaan tietoa niistä. Mielestämme tämä julkinen tutkimuksemme ”julkistamistilaisuus” lisää tutkimuksemme luotettavuutta ja varmistamme tällä tavoin, että tiedonantajien antamia vastauksia on rehellisesti kuultu ja käsitelty.

LOPPUSANAT

Oma mielenkiintomme aihetta kohtaan vaikutti suuresti työmme etenemiseen ja onnistumiseen. Tutkimuksemme on ainutlaatuinen tapaustutkimus, jonka parissa oli mielenkiinoista työskennellä, varsinkin kun koimme, että tutkimuksellemme oli aihetta. Tutkimuksen toteuttaminen kokonaisuudessaan oli haastava, mutta todella antoisa urakka. Se vaati meiltä sitoutumista tutkimuksen suorittamiseen, vastuunottamista omasta oppimisestamme ja kärsivällisyyttä tutkimusprosessin etenemiseen varsinkin, kun molemmat opiskelimme yhtä aikaa vielä yliopistossa ja teimme opettajien sijaisuuksia samanaikaisesti.

Voimme tulevassa työssämme aina muistaa sen, mitä kaikkea toimivalla kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä voikaan saada aikaan.

LÄHTEET

- Aho, S. 1980. Vanhempien asennoituminen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä tehostetun yhteistyön vaikutus oppilaiden työrauhahäiriöihin ja sosiaaliseen käyttäytymiseen. Liedon työrauhakokeilu: raportti 16. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitoksen julkaisusarja A:71.
- Alaja, K. 1997. Mahdollisuuksien lapsi. Näkökulmia kodin ja koulun kasvatustyöhön. Jyväskylä: Gummerus.
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus.
- Argyle, M. 1991. Cooperation: The Basis of Sociability. London: Routledge.
- Berger, E. H. 1981. Parents as partners in education. The school and home working together. London: C.U. Mosby Company.
- Bogdan, R. & Biklen, S. 1992. Qualitative research for education: an introduction to theory and methods. Boston: Allyn and Bacon, 45–48.
- Ekebon, U.-M., Helin, M. & Tulusto, R. 2000. Satayksikouluongelmaa. Opettajan käsikirja. Helsinki: Edita.
- Epstein, J. L. (et al.). 2009. School, Family and Community Partnerships: Your handbook for action. 3rd edition. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, Inc.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Greenwood, G. E. & Hickman, C. W. 1991. Research and Practice in Parent Involvement: Implications for Teacher Education. The Elementary School Journal 91 (3), 279–288.
- Hirsjärvi, S. 1978. (toim.) Kasvatustieteen sanasto. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Julkaisuja: 73.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.
- Hirsto, L. 2001. Mitä kotona tapahtuu? Tutkimus opettajien oppilaidensa kotikasvatusta koskevista representaatioista kodin ja koulun yhteistyön kontekstissa. Helsingin yliopisto. Kasvatuspsykologian tutkimusyksikkö.
- Ihastjäven koulun blogi. Viitattu 4.3.2012. <http://ihastjarvi.wordpress.com/>.
- Ihastjäven koulun www-sivut. Viitattu 4.3.2012. <http://www.ihastjarvi.fi/old/index.htm>.
- Järvinen, P. & Järvinen, A. 1993. Tutkimustyön metodeista. Tampereen yliopisto. Tietojenkäsittelyopin laitos. Julkaisusarja C 87.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. Nummenmaa, H. Rasku- Puttonen, (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

- Karlberg-Grandlund, G. 2008. Johdanto: Suomalainen näkökulma tutkimukseen. Suomen kylätoiminta RY:N julkaisusarja 1/2008.
- Karlberg-Grandlund, G. 2010. Pienyyden suuruus – myytti vai totuus? Teoksessa E. Korpinen (toim.) Eläköön kyläkoulu. Juva: Bookwell Oy. 49–61.
- Kilpeläinen, R. 2010. Kyläkoulut Suomessa. Maaseudun pienet koulut opettajien kuvaamina oppimis- ja kasvu ympäristöinä. Kasvatustieteiden tiedekunta, Kajaanin opettajankoulutusyksikkö, Oulun yliopisto. Väitöskirja. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.
- Korpinen, E. 2010a. Kyläkoulu yhteiskunnan rakennemuutoksessa. Teoksessa E. Korpinen (toim.) Eläköön kyläkoulu! Juva: Bookwell Oy. 14–28.
- Korpinen, E. 2010b. Koulu palvelukeskuksena – neljä tarinaa kylistä ja niiden kouluista. Teoksessa E. Korpinen (toim.) Eläköön kyläkoulu! Juva: Bookwell Oy. 233–270.
- Korpinen, E. ym. 2010. Etsintäkuulutus: Onko havaintoja kyläkouluista? Teoksessa E. Korpinen (toim.) Eläköön kyläkoulu. Juva: Bookwell Oy. 8–9.
- Korpinen, E., Husso, M.-L. & Korpinen, R. 1980a. Kodin ja koulun yhteistyötutkimus II. Yhteistyön toteutuminen peruskoulun ala-asteella, opettajien ja vanhempien käsitykset yhteistyön tehtävistä, vanhempien asennoitumisesta sekä yhteistyöaktiivisuuteen yhteydessä olevista tekijöistä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Selosteita ja tiedotteita 162.
- Korpinen, E., Husso, M.-L. & Korpinen, R. 1980b. Kodin ja koulun yhteistyötutkimus III. Yhteistyön toteutuminen peruskoulun ala-asteella, opettajien ja vanhempien käsitykset yhteistyön tehtävistä, vanhempien asennoitumisesta sekä yhteistyöaktiivisuuteen yhteydessä olevista tekijöistä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Selosteita ja tiedotteita 163.
- Korpinen, E. 2008. Vanhemmat – koulun ja opettajan voimavara. Teoksessa T. Koironen, M.-L. Husso, & E. Korpinen (toim.) Kodin ja koulun yhteistyön monet kasvot. Jyväskylä: TUOPE. Tutkiva opettaja 2.
- Krause, K. & Kiikkala, I. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Tampere: Tammer- Paino Oy, 72.
- Laaksovirta, T. H. 1988. Tutkimuksen lukeminen ja tekeminen. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Launonen, L., Pohjola, K., & Holma, P. 2004. Kodin ja koulun yhteistyö voimavaraksi. Teoksessa L. Launonen & L. Pulkkinen (toim.) Koulu kasvuyhteisönä – Kohti uutta toimintakulttuuria. Juva: WS Bookwell Oy. 91–111.
- Launonen, L. & Pulkkinen L. 2004. Mukava-hankkeen uusi toimintakulttuuri. Teoksessa L. Launonen & L. Pulkkinen (toim.) Koulu kasvuyhteisönä – Kohti uutta Toimintakulttuuria. Juva: WS Bookwell Oy. 5–75.
- Leino, S. 2009. Koulu ja perhe – vuorovaikutuksella tuloksiin. Teoksessa T. Saloviita (toim.) Meidän koulu – Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseksi. Juva: WS Bookwell Oy. 189–197.
- Lehtolainen, R. 2008. Keltaista ja kimaltavaa. Kodin ja koulun yhteistyöstä koulun ja kodin yhteyteen. Helsingin yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Studia Paedagogica 35. Helsinki. <http://oa.doria.fihttps://kirjasto.jyu.fi/julkaisut/vaitoskirjojen->

- julkaisu/bitstream/handle/10024/36303/keltaist.pdf?sequence=1 Viitattu 7.12.2010.
- Lommi, I. 2010. Tohtoreilta näkökulmaa kouluverkostokeskusteluun: Kyläkoulut arvokkaita oppimis- ja kasvuympäristöjä. <http://www.kaks.fi/node/829>. Viitattu 4.3.2012
- Metso, T. (toim.) 2007. Laatu kodin ja koulun yhteistyöhön. Helsinki: Opetushallitus. <http://www.edu.fi/julkaisut/laatuayht.pdf>. Viitattu 25.11.2009.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia - sarja 4. Jyväskylä: Gummerus.
- Mikkelin kaupungin www-sivut. Viitattu 4.3.2012. http://www.mikkeli.fi/fi/sisalto/03_mikkeli_tieto/01_perustiedot/.
- OPS 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.. http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf. Viitattu 5.12.2010.
- Paananen, S. 1985. Pulpettiko puristaisi? Keuruu: Otava.
- Peltonen, T. 2010. Kyläkoulut – avuksi vai harmiksi kunnille? Teoksessa E. Korpinen (toim.) Eläköön kyläkoulu! Juva: Bookwell Oy. 29–48.
- Perusopetuslaki 628/1998. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Viitattu 5.12.2010.
- Rajala, L. 2008. Kasvatusvastuu vanhempien näkökulmasta. Teoksessa T. Koironen, M-L. Husso & E. Korpinen (toim.) Kodin ja koulun yhteistyön monet kasvot. Jyväskylä: TUOPE. Tutkiva opettaja 2.
- Reeves, C. 2008. Pieni on parempi. Pienten koulujen laatu tutkimusten valossa. Suomen kylätoiminta ry:n julkaisu 1. Somero: Sälekarin kirjapaino.
- Rimpilä, A. 2009. ”Yhteistyön tekeminen vanhempien kesken on tosi haastavaa” – Tapaustutkimus vanhempien välisestä yhteistyöstä kahden kyläkoulun eloonjäämistalustelussa. Jyväskylä: TUOPE. Tutkiva opettaja, 3.
- Rouhiainen, L. 2010. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusote. Teatterikorkeakoulun luentosarja. Minäkö tutkijana? Johdatus laadulliseen sekä postpositivistiseen tutkimukseen. <http://www.xip.fi/tutkija/0401.htm>. Viitattu 21.4.2012.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2010. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Shimoni, R. & Baxter, J. 1996. Working with families. Perspectives for early childhood professionals. Don Mills, Ontario: Addison-Wesley.
- Sillanrakennus lapsen parhaaksi 1995. Tutkimus kodin, neuvolan, päivähoidon ja koulun yhteistyökokeilusta Porissa ja Kankaanpäässä 1990–1995. Helsinki: MML, Satakunnan piiri.
- Siniharju, M. 2003. Kodin ja koulun yhteistyö peruskoulun alkuopetus-luokilla. Yhteistyön arvostus ja toteutuminen Helsingin kaupungin peruskoulujen alkuopetusluokilla lukuvuosina 1983–1984 ja 1998–1999. Helsingin yliopisto, Opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 242.
- Soininen, M-L. 1986. Kodin ja koulun yhteistyöstä peruskoulun ala-asteella. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja A: 109.
- Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turku: Painosalama Oy, 129–130.
- Stacey, M. 1991. Parents and Teachers Together. Partnership in Primary And Nursery Education. Philadelphia: Open University Press.

- Strandman, J. Projektisuunnitelma. Ihastjärven kyläkoulun/hyvinvointikeskuksen kehittäminen käyttäjälähtöisin toimin.
- Suomen kylätoiminta ry:n kotisivut. www.kylatoiminta.fi. Viitattu 21.4.2012.
- Syrjälä, L. & Ahonen, S. Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino West-Point Oy.
- Syrjälä, L. Annala, H. & Willman, A. 1997. Arviointi ja yhteistyö koulun kehittämisessä. Oulun opettajankoulutuslaitoksen ja Oulun kaupungin koulujen evaluaatioprojektin lähtökohtien ja alkuvaiheen kuvausta. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita, 73. Oulu: Yliopistopaino.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.
- Tynjälä, P. 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Suomen kasvatustieteellinen aikakausikirja. Kasvatus 22.
- Uusitalo, H. 1997. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.
- Varto, J. 1996. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Tampere: Tammer-Paino Oy.

LIITTEET

Liite 1

Arvoisa kotiväki!

Opiskelemme luokanopettajiksi Jyväskylän yliopistossa ja teemme tutkimusta kodin ja koulun yhteistyöstä Ihastjärven kouluhankkeessa. Ihastjärven kouluhanke on lajissaan ainutlaatuinen, sillä nykyään aivan liian usein kuulee keskusteluja koulujen lopettamisesta. *Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vanhemmat ja oppilaat on otettu huomioon hankkeen suunnittelussa ja toteuttamisessa.* Tutkimus on opintoihimme kuuluva pro gradu -tutkielma. Työmme ohjaajana toimii kasvatustieteen professori Eira Korpinen Jyväskylän yliopistosta.

Toivoisimme että vastaisitte kysymyksiin omien ajatusten ja kokemusten pohjalta. Haluaisimme myös kuulla lastenne mielipiteitä ja toivoisimmekin, että vastaisitte tähän kyselyyn yhdessä lomakkeen tuoneen lapsenne kanssa. Vastauksianne käsitellään täysin luottamuksellisesti, ja ne tulevat ainoastaan tutkimuksemme käyttöön. Jokaisen ajatukset ja kokemukset ovat tutkimuksemme kannalta tärkeitä.

Pyydämme teitä palauttamaan täytetyn lomakkeen **viimeistään 11.3.2011** suljetussa kirjekuoressa lapsenne mukana kouluun. **Lämmin kiitos avusta!**

Yhteistyöterveisin

Sanna Lappalainen
sanna.m.j.lappalainen@jyu.fi
 p. 044-5540175

Henriikka Antikainen
henriikka.antikainen@jyu.fi
 p. 040-4155215

Eira Korpinen
 Kasvatustieteen professori
eira.korpinen@jyu.fi
 p. 0400-850411

Liite 2

Esitiedot

Montako lasta teillä on _____

Lomakkeen tuoneen lapsen luokka-aste _____ sukupuoli a. tyttö b. poika

Olen (ympyröi) äiti _____ Ammatti _____

isä _____ Ammatti _____

Kysymyksiä yhteistyöstä

1. Millaiseen kodin ja koulun yhteistyöhön olette osallistuneet kuluneen kouluvuoden aikana? Merkitkää rasti jokaiseen sopivaan kohtaan. Arvioikaa asteikoilla 1-3 kuinka tärkeänä kutakin yhteistyömuotoa pidätte (1= ei tärkeä, 2= melko tärkeä, 3= tärkeä).

	Osallistunut	Tärkeys
a. Koko koulun vanhempainilta		
b. Luokan vanhempainilta		
c. Vanhempainvartit (ym. keskustelut opettajan kanssa)		
d. Kirjallinen yhteydenpito (esim. reppuvihko, tiedote..)		
e. Puhelut, tekstiviestit		
f. Koulun juhlat		
g. Vapaamuotoinen tapahtuma (esim. peli-ilta)		
h. Huoltajana toimiminen (esim. retket, leri koulu..)		
i. Vanhempainyhdistys toiminta		
j. Johonkin muuhun, mihin _____		

2. Onko yhteistyötä ollut mielestänne riittävästi? (ympyröi)

a. liian vähän

b. sopivasti

c. liian paljon

Perustelut: _____

_____

_____

_____

3. Millaisissa asioissa yhteistyötä on tehty?

Kysymyksiä kouluhankkeesta

4a. Onko yhteistyö koskenut Ihastjärven kouluhanketta? (ympyröi)

- a. kyllä
b. ei

4b. Millä tavoin yhteistyötä on tehty?

---

5. Kuinka paljon olette mielestänne saaneet tietoa Ihastjärven kouluhankkeesta?
(ympyröi)

- a. liian vähän
b. sopivasti
c. liian paljon

6. Mitä tietoa olette saaneet?

---

7. Mitä kautta olette saaneet tietoa? Merkitkää rasti jokaiseen sopivaan kohtaan.

Koulun tiedotteista	
Tiedotusvälineistä (esim. lehdistä, internetistä..)	
Osallistumalla tiedotustilaisuuksiin	
Muilta vanhemmilta	
Muualta, mistä _____	

8a. Mitä mieltä olette kouluhankkeesta ja sen toteutuksesta?

8b. Miten lapsenne on suhtautunut?

9a. Miten olette osallistuneet Ihastjärven kouluhankkeen suunnitteluun ja toteutukseen?

9b. Miten lapsenne on mielestänne osallistunut kouluhankkeen ideointiin?

10a. Miten ajatuksianne on otettu huomioon hankkeen suunnittelussa?

10b. Miten lapsenne ajatuksia on mielestänne huomioitu?

---

11. Miten perheenne voisi jatkossa olla mukana hankkeessa?

---

12. Ketkä perheestänne vastasi tähän kyselyyn? (ympyröi)

- a. Äiti yksin
- b. Isä yksin
- c. Huoltajat yhdessä
- d. Koko perhe yhdessä
- e. muu, kuka _____

Mikäli pystytte osallistumaan mahdolliseen jatkohaastatteluun (haastattelu suoritetaan puhelimitse kevään aikana), pyydämme teitä kirjoittamaan yhteystietonne.

nimi _____ puhelinnumero _____

Kiitos osallistumisesta!

Liite 3

HAASTATTELUN TEEMOJA JA KYSYMYKSIÄ

Taustatiedot

- Opiskelu ja työskentely tausta
- Kuinka kauan olette työskennelleet tässä koulussa?
- Kuinka olette olleet itse mukana kouluhankkeessa?

Kouluhankeesta

- Miksi tämä koulu tulee kylälle?
- Milloin kouluhanke on saanut alkunsa ja milloin sen tulisi olla valmis?
- Ketkä ovat olleet hankkeen tärkeitä tukijoukkoja?
- Kuinka poliittiset päättäjät on saatu tämän hankkeen taakse?
- Mitä mieltä olette kouluhankkeesta?
- Kouluhankkeen haitat ja hyödyt tähän mennessä?
- Millaisia ongelmia tai pelkoja teillä on hankkeeseen liittyen?
- Miten vanhemmat ja lapset ovat suhtautuneet hankkeeseen?
- Miten muut kyläläiset ovat suhtautuneet hankkeeseen?

Yhteistyö

- Miten vanhemmat ovat osallistuneet hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen?
- Mitä vanhemmat voisivat vielä tehdä kouluhankkeen hyväksi?
- Kuinka lapset ovat olleet mukana kouluhankkeen suunnittelussa?
- Toivoisitteko saavanne heitä vielä enemmän mukaan hankkeeseen?
- Tekevätkö vanhemmat keskinäistä yhteistyötä hankkeen tiimoilta? Miten voisi edistää?
- Ovatko vanhemmat osallistuneet/ottaneet kantaa vain oman lapsensa luokkaa koskeviin kysymyksiin vai koko koulua koskeviin päätöksiin?
- Onko yhteistyö vanhempien kanssa tärkeää? Miksi?

Tulevaisuuden näkymiä

- Millaisia toiveita teillä vielä on uudelle koululle?
- Mikä on yhteistyön merkitys tulevaisuudessa?
- Miten koulun kehittämistyö jatkuu? Tulevia projekteja?
- Miten uutta koulua voisi laajemmin hyödyntää tulevaisuudessa?